

ՊԱՇՏՈՆԱԹԵՐԹ

Հ.Մ.Ը.Մ.Ի

Գ. ՏԱՐԻ, ԹԻԻ 29

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1955

ՊՈՒՆՆՈՍ ԱՅՐԷՄ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ «ՄԱՍՈՒՆԻ ԲԱՆԻ» ԶԷ...

Այս մասին ալ պիտի գրենք, որովհետեւ այս մասին ալ կը մտածենք:

Մենք կը մարդենք մեր մարմինները ոչ թէ լոկ մարզանքի եւ խաղի համար, այլ, առաւելապէս, կ'ուզենք ունենալ մարմնակազմը հին Արմէններու, որոնք պարթեւ էին հասակով, գորաւոր՝ բազուկով, ինչպէս եւ անմրցելի էին իրրեւ որսորդ, լուդորդ, հեծեալ եւ ռազմիկ:

Իրենց վայելչակազմ մարմինին անոնք կը միացնէին մտաւոր, բարոյական եւ հոգեւոր բազմապիսի առաքինութիւններ:

Առաւելապէս առողջ եւ կորովի էին մտքով եւ դատողութեամբ:

Մարմինով, հոգիով եւ մտքով առողջ այսպիսի զանդուած մը երկար դարեր չէր կրնար մնալ իրրեւ սոսկ ցեղախումբ մը կամ տոհմապետութիւն մը:

Օր մը ան պիտի երեւնայ պատմութեան բեմին վրայ իրրեւ ամբողջական ազգ կամ պետութիւն:

Եւ այդպէս ալ եղաւ:

Մեր հազարամեայ ռազմիկ պատերը, խաղաղ թափանցումով, երեւցան բարձրադիր լեռնաշխարհի մը մէջ, որ անջատ գօտիներու բաժնուած էր Հիթիթներու, Ուրարտուի եւ Աշխարհ Նաիրի մօտ երեք տասնեակ մանր իշխանութեանց միջեւ, որոնք ներքին եւ արտաքին տեւական պատերազմներէն յոգնած եւ թուլացած էին արդէն:

Մեր արժանաւոր նախահայրերը, ինչպէս կը վկայէ պատմ

2207

մուծիւնը, շատ դիւրութեամբ նուաճեցին վերոյիշեալ ազգերը: Սակայն, ինչ որ մեզ այժմ հպարտութիւն կը պատճառէ, մարդասպան աշխարհին ծանօթ ըլլալով, մերոնք բնիկները ձուլեցին իրենց մէջ ոչ թէ զանոնք ջարդելով եւ կոտորելով, այլ անոնց ցոյց տուին իրենց մարդասիրութիւնը, ազատամտութիւնը եւ արդարակորով վարչագիտութիւնը:

Անոնցմէ ժառանգեցինք ինչ որ լա՛ւ էր եւ անոնց տուինք ինչ որ լաւագո՛յնն էր, դառնալով մէկ մարմին:

Ու մեր նախահայրերը իրենց նոր բնակավայրը կնքեցին իրենց անունով — Հայաստան:

Չենք ուզեր քրքրել պատմութիւնը, տալու համար մեր հայրենիքի աշխարհագրական քաղաքական եւ զուտ վարչական փոփոխութիւնները, կամ անոր բնկրկումներ ու նուաճումները:

Ամէն աշխարհի պէս մեր հայրենիքն ալ ունեցած է իր յուզումնալի շրջանները, երբեմն հզօր եւ աշխարհակալ ու մերթրածնուած, կիսանկախ եւ նոյնիսկ տիրապետուած երկար դարեր:

Սակայն, ո՛չ մէկ ոյժ, ո՛չ մէկ աղէտ կամ պատմական ճախորդ պահ չեն կրցած փոխել իր անունը, որ եղա՛ծ է, կա՛յ ու կը մնայ իրբեւ Արմէններու բնաշխարհը — Հայաստան:

Մեր նշանաւոր հարստութիւններէն եւ ո՛չ մէկը համարձակութիւնը ունեցած է զայն կոչել իր անունով:

Մեր բոլոր հարստութիւններն ու վարչակարգերը իրար յաջորդած են փոփոխումներով, բայց մեր հայրենիքին անունը մնացած է անփոփոխ, պարզօրէն Հայաստան, բայց բազմաբովանդակ եւ զբաւիչ:

Հետեւաբար ան բնաւ պէտք չունի զանազան ածականներու որովհետեւ ինքը արդէն մեծ գոյական մըն է եւ մեծադոյն քրակական ածական մը միաժամանակ: Այնպէս որ ան ո՛չ ածական կը վերցնէ, ո՛չ նախտիր եւ ո՛չ ալ զանազան ածանցումներ՝ զինքը բնորոշ: Ինքը բնորոշիչ մըն է արդէն:

Այլ խօսքով՝ Հայաստանը քերականական «մասունք բանի» չէ՛, այլ լրիւ եւ ամբողջական քերականութիւն մը, որմէ կը բխին բոլոր «մասունք բանի»ները:

Միթէ չե՞ն դիտեր միաժխտները կամ չարամիտները, որ Հայոց այս լրիւ եւ ամբողջական քերականութիւնը, որ Հայաստան կը կոչուի, ունի իր յատուկ լեզուն, ոճը եւ քերականական կանոնները, որոնց տուն տուողը ինքն է. եւ ինքն է նաեւ որ կը հոլովէ իր բառերը, կը խոնարհէ իր բայերը եւ ընթացք կուտայ իր գործողութիւններուն՝ ներդաշնակ թաւալումով եւ անյիշելի ժամանակներէ ի վեր:

— Հետեւաբար, անմտութիւն չէ՞ զայն քերականական մասնիկով մը որակել, երբ ինքը ամբողջական քերականութիւն մըն է ինքնին:

«ՆԱԿԱՍԱՐԴ»Ի ՏԱՐԵԿԱՆ ԶԵՌՆԱՐԿԸ

Շարաթ դիշեր, Հոկտ. 29-ին, տեղի ունեցաւ «Նաւասարդ» ամսաթերթի տարեկան ներկայացում-պարահանդէսը:

Հակառակ աննպաստ օդին, խուռն բազմութիւն մը եկած էր վկայելու, թէ Հ. Մ. Ը. Մ. ի սրեւ է ձեռնարկ կը քաջալերուի իր կողմէ, որովհետեւ այս միութիւնը կը խօսի բոլորի սրտին անխտիր, առանց դոյներու տարբերութեան, առանց ըմբռնումի եւ դաղափարներու զանազանութեան: Այլ խօսքով՝ Հ. Մ. Ը. Մ. համայն հայութեան պատկանող երիտասարդաց միութիւն մըն է, մօտ կէս դարու անցելով:

Անոր պաշտօնաթերթը, «Նաւասարդ», իրա՛ւ որ նոր երեւոյթ մըն է բովանդակ արտասահմանի մէջ իր բովանդակութեամբ, հայրենասիրական ջերմ շունչով եւ նորահաս սերունդին նոր խօսք բերելու յանդէսութեամբ:

Ան աղաչանքով, պաղատանքով եւ փաղախշանքով չի խօսիր նոր սերունդին երբ ազգապահպանման հարցեր կ'արծարծէ, այլ խնդիրները կը լուսաբանէ պատմականօրէն, հակապատկերներ կը ստեղծէ, ցոյց տալով մեր նախնաց մեծութիւնը, կորույր, անոնց բազմապիսի առաքինութիւնները, ինչպէս եւ անոնց ապրելու եւ յարատեւելու անընկճելի կամքը, եւ ասոնց կը ցուգորէ նոր սերունդի թուլամորթութիւնը, անսարբերութիւնը եւ ինքզինք պահել չկրնալու անճարակութիւնը:

Հողերանական այսպիսի շրջադարձով մը «Նաւասարդ» կրցած է դարթօնի շարժում ստեղծել երիտասարդութեան մէջ, հետեւելու համար իրենց նախնիքներու օրինակին՝ հա՛յ մնալու եւ հա՛յ ապրելու համար: Ու դարթօնքի նշանները խիստ միթարական են: Այժմ մեր նորերը այն ստորապատկերով կրցանք չունին, ինչպէս որ ունէին տարիներ առաջ: «Նաւասարդ» ցոյց տուաւ անոնց, պատմական տուեալներով, որ Հայաստան աշխարհը ոչ միայն անուանի է իր մշակոյթով եւ քաղաքակրթութեամբ, այլեւ առաջնակարգ եղած է եւ կը մնայ նաեւ մարդական տեսակէտէն: Վերջապէս, այս պաշտօնաթերթը Հայկական մոռացուած կամ անտեսուած ամբողջ աշխարհ մը վերակենդանացուց իր շքեղութեամբ՝ միշտ օծուն հայրենասիրութեամբ: Կարելի՞ բան է միթէ չնկատել, որ «Նաւասարդ» ծրագրուած եւ եղանակաւոր կերպով երբեք չուզեց անդադարձաւ մեր ջարդերուն եւ կոտորածներուն զանոնք համարելով ժամանակաւոր աղէտներ միայն, մինչդեռ չէփոքեց մեր հայրենասիրութիւնը, հերոսութիւնը, բաղում սիրագործութիւնները եւ մեր բազմապիսի առաքինութիւնները, որոնք յատուկ են մեր նկարագրին: Եւ այստեղէն, ահա՛, մեր նորերուն ինքնապատահութիւնը, իրենց ազգը մեծ տեսնելու հպարտութիւնը ու հրճուանքը, եւ նոյնիսկ ինքզինքնին գերադաս համարելու յանդէսութիւնը:

Ասոնք են թերեւս պատճառները, որ պաշտօնաթերթի երկրորդ տարելիցին առթիւ կազմակերպուած Հ. Մ. Ը. Մ. ի ձեռնարկը տեղի ունեցաւ բացառիկ շքեղութեամբ եւ յաջողութեամբ:

Անխտիր եկած էին ծնողք, մանուկներ եւ մանաւանդ երիտասարդութիւնը:

Սրահը զարդարուած էր ճաշակով եւ պերճութեամբ, ինչ որ կարելի է տեսնել միայն բացառիկ առիթներով: Մտաքի ճամբուն, շուրջնակի շարուած էին տօնածառեր, որոնց մէջ մեղմ ու դոյնզոյն լոյսեր վիպական արամադրութիւնը կը ստեղծէին: Ներսը, սրահին մէջ, լոյսերու նոյն պէսպէսութիւնը եւ խորհրդաւոր փայլը:

Սրահէն ներս, պատերու ամբողջ երկայնքին, լայն շրջանակներու մէջ, կապոյտ կերպասներու վրայ, գետեղուած էին բոլոր նուիրատուներու յայտարարութիւնները՝ կոկիկ ու ճաշակաւոր: Շրջանակները երիզուած էին ոսկեկօծ կապոյտ թուղթերով, որոնք առանձին առանձին պատասառի պատրանքք կուտային: Իսկ անոնց վերէն լոյսերու գոյնիկը կ'անձրեւէին՝ ներդաշնակութիւնը կատարեալ ընծայելու համար: Միանգամայն գնահատելի են Մշակութային Յանձնախումբի խնամքն ու թափած աշխատանքները, մասնաւորապէս Տիկ. Ռիթա Միրաքեանի եւ Վարդան Շահինեանի:

Յայտագրի գործադրութեանէն առաջ բեմ հրաւիրուեցաւ հին Հ. Մ. Ը. Մ. ականներէն Պրն. Ե. Թորոսեան, որ յաւուր պատշաճի բացատրեց հայ մաւուրի կարեւոր դերը՝ մասնաւորապէս ազգապահպանման գետնի վրայ: Եւ յոյս յայտնեց, որ մեր ազգը եւ յատկապէս Հայ Նոր Սերունդը գեռ երկար ժամանակ կրնայ դիմադրել ձուլումի վտանգին, մինչեւ հասնի «ուխտադնացութեան» մեր օրը:

Կարճ դադարէ մը ետք բացուեցաւ բեմը եւ սկսաւ խաղարկութիւնը: Բեմադրուեցաւ Հանրածանօթ Երուանդ Օտեանի «Ձարչըը Արթին Աղա» կատակերգութիւնը:

Դերերը բաժնուած էին հետեւեալ ձեւով:

Արթին Աղա՝ Կարօ Գալիկեան: Եւփիմէ՝ Տիկ. Ալնիւ Խըտրեան, Ռօզ՝ Օր. Ալիսիա Կիրակոսեան, Շաւարշ՝ Միքայէլ Եմէնէճեան, Ազրիպաս Աղա՝ Աստիկ Բէլէճեան, Գառնիկ Աղա՝ Լուսինիկ Թահաճեան, Տիրան՝ Երեմիա Գասպարեան, Լեւոն՝ Սեպուհ Մուրատեան, Վահան՝ Լեւոն Ֆէրէլէթեան, Ռոստով՝ Յոլակ Պէճեան, Նիկողոս Աղա՝ Մկրտիչ Միվրիեան, Ոստիկանապետ՝ Աւետիս Բէօրօղլանեան, Սիսակ՝ Ծուպարալեան, Յուշարար՝ Չաքար Անահունի:

Ներկայացումը անցաւ չափազանց յաջող: Խաղի ամբողջ տեւողութեան ներկաները կուշտ ու կուռ խնդացին:

Անվարան կարելի է բեմ, որ Հայ Կեդրոնի մէջ կատարուած բեմադրութիւններու ամենէն յաջողն էր:

«Ձարչըը Արթին Աղա»ի բեմադրութիւնը կրցաւ ներկաներու մէջ բան մը փոխել, որովհետեւ նախ՝ հայկական կտոր մըն էր եւ յետոյ լի ներկայ մեր մտահոգութիւններով, այսինքն՝ հեռու մնալ օտարամուտ սովորութիւններէ եւ նորամեթոթիւններէ, որոնք անյարիր են մեր նահապետական ընտանիքի կարգն ու կանոնին:

Ժողովուրդը, ինչպէս բարեք, դո՛ւ էր արդիւնքէն, ատոր համար ալ, մէկէ ուելի անգամներ, մեծ խանդավառութեամբ բեմ հրաւիրեց դերակատարները, եւ ծաղկեփունջերով պատուեց Տիկինը եւ Օրիորդը:

Հանդիպելով կ'ուզենք քանի մը խօսք ընել դերակատարներու մասին, անջատարար:

ԿԱՐՕ ԳԱԼԿԵԱՆ.— Արդէն հանրածանօթ եւ փնառուած սիրող մըն է: Իբրեւ կատակերգակ՝ անզուգական է, մանաւանդ երբ բեմ կ'ելլէ Պարոնեանի եւ Օտեանի տիպերը ներկայացնելու:

Բնաւ չափազանցութիւն չէ, եթէ վկայենք, որ Կարօ Գալիկեան վաղուց գործս եկած է սոսկ սիրող մը ըլլալու սահմանէն, եւ արժանաւորապէս վարժ դերասան մըն է իր կալուածին մէջ: «Արթին Աղա»ի դերը ան կատարեց արուեստավարժ գերակատարի մը հմտութեամբ: Նորէն վերստեղծելով Օտեանի տիպը իր դրական եւ բացասական բոլոր գիծերով: Իր շարժումները, ձայնը, դիմախաղները հարազատ էին եւ քնական:

ԱԶՆԻԻ ԽՆՏՐՆԱՆ. — Կարօ Գալիկեանի ժասին եղած մեր գնահատանքը նոյնութեամբ կը կրկնենք նաեւ այս տաղանդաւոր տիկնոջ մասին, միայն այն տարբերութեամբ, որ այս դերասանուհին, նոյնքան ծանօթ եւ սիրուած, հաւատարմաց արուեստավարժ է ինչպէս կատակերգութիւններու նոյնպէս եւ լուրջ դրամաներու մէջ: Մեր գաղութին մէջ այս զոյգը անփոխարինելի կը մնայ:

Տիկ. Ազնիւ ԽՆՏՐԵԱՆ գիտէ հեղինակի ներկայացուցած պարզամիտ կիտոր մարմնացնել իրենց ներքին աշխարհով, ինչպէս եւ վարպետ է ներկայացնել բարձր դասու կիները իրենց արուեստական լրջութեամբ, սարմական ծեփծեփումներով եւ յիմարական արարքներով:

Գալիկեան եւ ԽՆՏՐԵԱՆ քիչ մը ծոյլ են իրենց դերերը լաւ սերտելու մէջ, եւ ասիկա կը բխի բեմին իշխելու իրենց ինքնավստահութենէն, որ յատուկ է վտարպետ դերասաններուն: Բայց դեր սորվելը միշտ ըստազոյն է:

Օր. ԱԼԻՍԻԱ ԿԻՐԿՈՍԵԱՆ. — Թէեւ նոր մըն է բեմին վրայ, բայց արդէն խոստմնալից եւ համարձակ: Նորերուն մէջ իրեն կին փոխարինող մը չկայ առայժմ: Լուրջ դերերու մէջ ուղղակի յայտնութիւն մը եղաւ: Իր բեմական ձայնը, պարզ ու սահուն հայերէնը, վայելուչ շարժ ու ձեւերը, տիպերը ըմբռնելու իր կարողութիւնը ներդաշնակօրէն կը նպաստեն իր նորաբողոք տաղանդի զարգացման: Զաւեշտական դերերը անհամապատասխան են իր խառնուածքին: Լուրջ դերերու մէջ է, որ ան կը փայլի:

Հետեւեալ, Ռօզի գաւեշտական պզտիկ դերը, որ ստանձնած էր իր միութեան հանդէպ պարտականութիւն մը կատարած ըլլալու, խաղաց յարմարացումով՝ ընդհանուր ներդաշնակութիւնը շխանգարելու համար:

ՄԻՔԱՅԵԼԻ ԵՄԷՆԷՃՅԱՆ. — Տղթ. Շաւարշի դերով կատարեալ յայտնութիւն մը եղաւ: Թեթեւօտիկ, ինքնավստահ, ինքնահաւան եւ նորուարտ այս բժիշկի դերը անձնաւորեց այնպիսի վարպետութեամբ եւ բնական սահանքով, որ դիտողը յաճախ չբոթութեան կը մատնուէր՝ իմանալու համար թէ՛ ո՞ւր կը սկսի, իր պարզունակ լրջութիւնը եւ ո՞ւր կը վերջանային իր յիմարութիւնները: —

Մանաւանդ պատշաճ եւ հիանալի էին իր զգեստաւորումը եւ դիմայարդարումը: Իր հաղուստ կապուստի մէջ անգամ կը ցոլանային այս նորեւունկ բժիշկի ամբողջ տիմարութիւնները: Կարծես այս երիտասարդի մարմնական կաղմն ալ կը նպաստէ ապուշ լրջութիւն մը յայտնաբերելու: Կատակերգութեանց մէջ ակնյայտի է այս երիտասարդին շնորհքը, որ հետազային, նպատաստօր պայմաններու մէջ, կրնայ զարգանալ եւ մենք կ'ունենանք նոր եւ երիտասար կատակերգակ մը:

ԱՍՏԻԿ ՔԷԼԷՇԵԱՆ. — Նոյնպէս հին է եւ ծանօթ գաղութիս: Հանդարտաբարոյ, անխռով եւ քիչ մըն ալ միամիտ տիպարները կը սիրէ կատակերգութեան մէջ: Կարծես իր խառնուածքն ալ այդպէս է. իր ներկայացուցած տիպերը, ընդհանրապէս, ապուշ լրջութիւն եւ թանձրամտութիւն ի յայտ կը բերեն, եւ ծիծաղելի ճիգ մը՝ անպայման ուշիմ եւ իմաստուն երեւնալու:

Ազրիպաս Ազնի այսպիսի տիպերէն է, հարազատ է Պարոնեանի եւ Օսեանի գրչին:

Ա: Քէլէշեանի խաղարկութիւնը միշտ հաճելի եղած է: Ուր որ ան կայ՝ անպայման ծիծաղ եւ խնդուկ, ինչպէս նաեւ արցունքաբեր թախծութիւն մը կայ: Իր կալուածէն դուրս չի գար, որովհետեւ կը սիրէ իր տիպերը եւ զանոնք կ'անձնաւորէ բնական վարպետութեամբ:

Անխտելի կատակերգակ մըն է նոյնպէս:

ԼՈՒԹՅԻՆ ԹԱՀԹԱՃՆԱՆ.— Անյայտ չէ մեր բեմին: Յաճախ կ'երեւնայ փոքրիկ եւ տիպիք դերերով: Իր դիմայարդարումը միշտ ծիծաղելի է եւ ինքնայատուկ:

Գառնիկ Աղայի դերով կրցաւ պահել ընդհանուր ներդաշնակութիւնը:

Ե. ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ.— Մեր բեմին վրայ նոր մըն է: Տիրանի դերին մէջ յաջող էր որպէս սկսնակ: Իբրեւ Պոլսոյ լրագրող մը, ինքնայատուկ էր իր դիմայար դարումով եւ ծպտումով:

Ս. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ.— Նոր մըն է նոյնպէս: Ստանձնած էր երիտասարդ փաստարան Լեւոնի դերը, որ, բաւ ամենայնի, յաջող խաղաց: Շարժումները արագ են, վարժ եւ բեմական:

Լ. ՅԷՐԷՇԷԹԵԱՆ.— Պոլսական երիտասարդ եւ կոկիկ հազնուած դասատու մը, որ կը պատշաճէր Վահանի դերին: Լաւ էր:

Մ. ՄԻՎՐԻԵԱՆ.— Նոյնպէս համեստ «վաստակաւոր» մըն է բեմին, որմէ շատ պահանջներ չունի: Կը սիրէ բեմը եւ կը ստանձնէ շատ պզտիկ դերեր, որոնց մէջ կը փայլի ինքնատիպութեամբ մը, որ միայն իրեն յատուկ է:

Բնական եւ անվարան Նիկողոս Աղայ մըն էր:

Յ. ՊԼԷՃՆԱՆ.— Անձանօթ մը թէեւ, բայց Ռոստոփի դերը կրցաւ տանիլ: Արեւելահայ ըլլալու իր հանդամանքը նպատակ իր դերին:

Ա. ՔԵՕՐՕՂԼԱՆԵԱՆ.— Միտակի դերը խաղաց յաջողութեամբ եւ պահել կրցաւ ներդաշնակութիւնը միւս խաղացողներուն հետ:

Ս. ՇՈՒՊԱՐԱՒԱՆ.— Երբեք զգացնել չտուաւ, որ առաջին անգամն էր որ բեմ կը բարձրանար, եւ ասիկա արդէն բարենիշ մըն էր իր յաջողութեան, Միտակի դերին մէջ:

Ինչպէս նկատելի է, դերակատարներէն ոմանք նոր են, բայց յուսատու սիրողներ: Ամբողջական կազմը հիանալի էր, ներդաշնակ եւ դիտակից իրենց դերերուն:

Թատրոնի մէջ յոյժ կարեւոր է ուշադիր եւ բարեխիղճ Յուշարարի դերը: Հեղինակը, բեմադրիչը եւ դերակատարները անոր շատ բան կը պարտին: Այս տեսակէտէն, Զաքար Անճահունի, որ վարպետ արտասանող մըն է նաեւ, Յուշարարի իր պարտականութիւնը տքնութեամբ եւ բարեխիղճօրէն կատարեց, նպատակով ներկայացման ընդհանուր յաջողութեան:

Այս պատճառաւ ալ ներկայացումը անցաւ չափազանց արագ, ջերմ հազորակցութեամբ բեմի եւ հանդիսականներու միջեւ եւ վերջացաւ բնդհանուր խանդավառութեան մէջ:

Նախապէս, «Նաւասարդ» Տնտեսական Յանձնախումբին կողմէ Յակոբ Մխրթան ջերմ շնորհակալութիւններ յայտնեց ժողովուրդին, դերակատարներուն, ձեռնարկին նպատակով բոլոր աշխատողներուն, եւ յաջողութիւն մաղթեց Զ. Մ. Ը. Մ. ին եւ իր պաշտօնաթերթին, որոնք իրենց կարիքին կ'ընեն մատաղ սերունդը հայ պահելու:

Ներկայացման վերջաւորութեան «Նաւասարդ» վարչութիւնը օրուայ դերակատարներուն եւ աշխատակիցներուն ի պատիւ սեղան պատրաստած էր, որուն շուրջ, խանդավառ մթնոլորտի մէջ, հաճելի ժամանց մը անցուցին, մինչ վարը, սրահին մէջ, պարահանդէսը կը շարունակուէր մինչեւ առաւօտոյ չորսը:

Ա. ՀՐԱԶՆԱՆ

ՄԻԻԹԱՐԵԱՆՆԵՐԸ ԵՒ ՀԱՅ ՄԱՐՄԱԿՐԹՈՒԹԻՒՆԸ

(Մ Ա Ր Զ Ա Կ Ա Ն Յ Ո Ւ Ե Ծ Ե Ր Է Ս)

1914—1918-ի աշխարհամարտին էր, Իդմիրի հայութիւնը ահ ու զոգի օրիք հ'ապրէր: Ոստիականութեան տնօրէն Հիլմի զործի վրայ էր, գրեթէ օր չէր անցներ որ հայոց թաղի մէջ խուզարկութիւններ եւ ձերբակալութիւններ տեղի չունենային: Բանտերը եցուն էին կալանաւորներով: «Ահէնկ» եւ «Քէօլիւ» թերթերը հայոց մասին թունաւոր յօդուածներ կը գրէին Խայիմ Միլլէք եւ այլն որովումներով, եւ օր առաջ մեր տարագրուիլը կ'ուզէին: Թուրք վաճառականներէն Հաճի Օսման Չատէն, եւ մանաւանդ Ալի Ֆիքրին անհամբեր կը սպասէին մեր աքսորման՝ կողոպտելու համար հայ վաճառականներու անըսպառ հարստութիւնները: Իսկ նշանաւոր կալուածատէր Սատըք Պէյը մեծ ախորժակ ունէր մեր ազգային թէ մասնաւոր գեղեցիկ շէնքերուն տիրանալու: Բայց, անակնկալ հրաշքով մը, մեր թշնամիներուն փափաքները ի դերու ելան:

Այդ շրջանին փակուած էին հայ մամուլը, մշակութային եւ մարզական տղամանները, որոնց պատկանած շէնքերը ոստիկանական պահակառուներու վերոծուած էին: Ազգային եւ անհատական վարժարաններու դասաւանդութիւնները անկանոն կ'ընթանային, ուսուցիչներու եւ բարձրագոյն դասարաններու աշակերտութեան զինուորագրուելուն պատճառաւ:

Այս տխուր եւ շփոթ վիճակին մէջ կը գտնուէր մեր դադութը, երբ քանի մը սրացաւ մարդիկ ընկերներու հետ որոշեցինք կազմել մարզական միութիւն մը, շարունակելու համար այ նգործը որ կիսատ մնացած էր մեր մեծերու աքսորման կամ բանտարկութեան պատճառաւ: Նոր միութեան անունը կոչեցինք «Մեքրոպեան Մարդիկներու Միութիւն», որուն կիթքը, գաղտնօրէն շինել տուինք Աւետիս Գէշէնեանին, որ այն ատեն զինուորական փախստական էր ու պահուած իր տանը մէջ:

Մեքրոպեան մարդիկներու միութիւնը իր շարքը հաւաքած էր հայ պատանիները: Կազմակերպութեան եւ գործունէութեան նոր շրջան մը սկսաւ, անուշա ոչ չէկալ միջոցներով: Այդ թուականին՝ հայ դադութին մշակութային եւ կրթական գետնի վրայ, միակ լուսատու փարոսը Վիեննայի Միութարեաններու վարժարանն էր, վայելելով Աւստրիոյ: Հովանաւորութիւնը եւ պաշտպանութիւնը. որովհետեւ աւստրիացիք թուրքերու զինակիցն էին, որով վարժարանը անձեռնխմելի մնաց թուրք կառավարութեան խուզարկութիւններէն եւ հետապնդումներէն:

Մօտաւորապէս 400 աշակերտներ էին, որոնց մեծ տոկոսը լուսաւորչական տղաք էին, ազգային շունչով եւ հայեցի կրթութիւն կը ստանային մեր ազգային մէկ շրջանին:

Վ. Միութարեաններու վարժարանը կը գտնուէր եւրոպական թաղամասին մէջ, Յունաց հիւանդանոցին դիմացը: Երկյարկանի գեղեցիկ շէնք մըն էր իր սրահներ, եւ օղակէտ դասարաններով: Վարժարանին կից կը գտնուէր միաբանութեան վանքը, որոնց սենեակները կուկիկ եւ մաջուր էին, ուձէին Պաեւ ճոխ գրադարան մը: Վարի յարկը կը գտնուէր մատուռը ուր հայերէն ծիսակատարութիւններ տեղի կ'ունենային ամէն կիրակի: Իսկ Զատիկական եւ Մենդեան տօներուն մասնաւոր հրաւէրով, Ս. Ստեփաննոս եկեղեցւոյ դպրաց դասը կը մասնակցէր Ս. Պատարագի արարողութիւնաց, Եկմախան երգեցողութեամբ:

Վարժարանի տնօրէնն էր Հայր Վարդան Մելիքեթեանը, բարձրահասակ,

թիկնեղ եւ զօրաւոր նկարագրով : Քաջ հայագէտ էր եւ հմուտ՝ նաեւ գերմաներէնի, ֆրանսերէնի, իտալերէնի եւ յունարէնի, իսկ վարժարանի ներքին տնօրէնն էր, Հայր Հմայեակ Համբարեան, կարճահասակ բայց ուշիմ, հայագէտ էր, հմուտ՝ նոյնպէս քանի մը եւրոպական լեզուներու :

Այսպէս էր գրութիւնը, երբ 1917-ին վարժարանի բարձրագոյն կարգի ուսանողներէն՝ Ե. Թորոսեանը, Յ. Փափագեանը, Միրուկը, Յովհաննէսը (Վարդապետ), եւ Ս. Գրքադարձեանը (մամային մէկ հատիկը) եկան ժօտօ, Հայր Հմայեակի կողմէ, հրախրելու որպէսզի վարժարանին մարզավայրին մէջ մարզական ցուցադրութիւններ ընեմ եւ մարզական ցուցմունքներ տամ : Մարզադաշտին մէջ կային հեռուորութեան եւ բարձրութեան ցատկելու յարմարութիւններ, նաեւ բարձրութիւն ցատկելու ձողեր, ինչպէս նաեւ փարալէլ եւ պար-Ֆիքս մը : Աչակերտութեան խանդավառութիւնը մեծ եղաւ : Ձի մոռնամ ըտելու որ ուսանողներէն շատերը մեր նորակազմ մարզական միութեան անդամներն էին արդէն : Կը յիշեմ քանի մը մարզական ցուցադրութիւններ եւայն եւ մարզական նոր ցուցմունքներ ըրի : Սոյն վարժարանը, մինչեւ պատերազմին վերջը, իրական լոյսի վառարան մը եղաւ, հայ նոր սերունդին, ըյտ եւ կրթութիւն ջամբելով :

Սակայն Մխիթարեանները պատերազմին ոչ միայն մշակութային, այլեւ զուտ քաղաքական եւ ազգասիրական գետնի վրայ դեր ունեցաւ : Մասնաւոր 1922-ի Գեմալական դրաման չըջանին :

Կ'ուզենք այդ հերոսական դրուագը երկու իօսքով ներկայացնել :

Հայոց թաղը հուրի ու սուրի մատնուած էր ճեմալական հորդաններու կողմէ, տունները մտնելով սուրէ կ'անցնէին կին ու երեխայ, մեծ թէ պղտիկ, ոչ մէկ արտաքին օգնութիւն՝ զոհերը իրենց բախտին՝ թուրքերուն թողուած էին անտէր ու անտիրական :

Եւ այդ դժնդակ վայրկեաններուն էր որ օգնութիւն մը կը հասնէր . ո՞վ էր այդ պահապան հրշտակը, որ ամէն վտանգ աչք առած եկած էր փրկելու մահուան դատապարտուած այդ անմեղ զոհերը : Ամէն կողմէ մէկ անուն միայն կը լսուէր «Հայր Վարդան» : Յրանսական դրօշակ մը բարձր բռնած եկած էր մինակը Հայոց թաղը աղատելու կոտորածէն եւ ջարդէն դեռ ողջ մնացած ու սուներու անկիւնները ծուրաւ իր ազդին բեկորները :

Երկեսե խեղճները Հայր Վարդանի շուրջը կը բոլորուին ու առաջ ինկած խեղճութեն կ'անցնի վայրագ չէթէներու աչքին առաջ : Եւ ահա չէթէ մը սուրինը ձեռքը կը խոյանայ Հայր Վարդանի վրայ, վայրկեան մը եւս ու ամէն բան վերջացած է : Բայց մեր անվեհեր Հայր Վարդանը առանց պաղարհնութիւնը կորսնցնելու, ֆրանսերէնով կը գոռայ թուրքին երեսին՝ «Եթէ անպատուես այս դրօշակը պատասխանատու ես կեանքովդ» :

Թուրքին ընկերները ձայն տալով կ'ըսեն «Կէօրմիւյօրսուն ֆրանսըզ պայրաղը, պէլայա սօքմ պիղէ» (Ձե՛ս տեսներ ֆրանսական դրօշակը, վտանգի մի ենթարկեր մեզի) : Այս լսելով՝ Հայր Վարդանը պաղարհն կերպով, յառաջ կ'անցնի ու իր ետեւէն ժողովուրդը կ'առաջնորդէ միաբանութեան վանքը : Ամենափոքր կասկած մը իսկ թուրք չէթէներու կողմէ, Հայր Վարդանի ինքնութեանը մասին, անհետ կ'ընային կոտորուիլ բոլորն ալ : Ծնորհիւ իր պաղարհնութեանը, անձնուիրութեանը եւ քաջութեանը մեր ժողովուրդը կը փրկուի ստոյգ մահէ : Այս տեսակէտէն Մխիթարեաններու հերոսական դրուագները բաղմազան են :

Մենք յիշեցինք այս դէպքը ցոյց տալու համար որ, Հայ Մարմ. Հնդհ. Միութեան ծրագիրն է որ գործադրուած է. «Ծառայել Ազգին եւ Հայրենիքին» :

Մխիթարեաններու այս ծառայութիւնները միշտ անժողովուրդի կը մնան եւ արժանի յիշատակութեան: Պատանի ըլլալով կ'ենթադրէի թէ Մխիթարեան հայրերը միայն կրթութիւն եւ դաստիարակութիւն կուտան: Գիտէի նաեւ որ լաւ լեզուագէտ են ու մեր գարութեանց պահպանիչները: Բայց բնաւ խելքէս չէր անցներ որ անոնցմէ ամէն մէկը հմուտ է նաեւ մեր Հին նախնեաց մարմնակրթութեան եւ քաջախիբող մեր մարզական շարժումներուն: Հետեւեալ փորձիկ զուգադիպութիւնը հասոյթով կը յիշատակենք:

1922 թուին ճամբու ընկեր ունէի սոյն միարանութեան հայրերէն մէկը որ պաշտօնով Կ. Պոլիս կը ճամբորդէր. ես նոյնպէս Պոլիս կ'երթայի ծննդավայրս ներկայացնելու Հ. Մ. Ը. Մ. Ի սարքած հայկական ընդհանուր Ողիմպիականին: Այդ ճամբորդութեան շրջանին բնական է ամենօրեայ խօսակցութիւնը ընդհանրապէս կը դառնար մարմնակրթութեան շուրջը: Ինձ զարմանք պատճառեց հայ կրօնականի մը ունեցած մարմնակրթութեան հմտութիւնը եւ զազափարնէրը: Առաջին անգամ իրմէ լսեցի մեր նախնեաց ճշուասարդեան մրցումներու եւ խաղերու զանազանութեան մասին:

Մենք երիտասարդ մարդիկներս յստակ զազափար չունէինք թէ մեր նախնիքը դարեր առաջ ողիմպիականներ սարքած եւ զործադրած են: Այդ օրէն սկսեալ հպարտ էի հայ մարզիկ մը ըլլալուս ամար, մանաւանդ, ըստ Մխիթարեան հօր, մենք հայերս ոչ թէ ընդօրինակողներ եղած ենք, այլ ուղղակի Հիմնադիրները մարմնակրթութեան:

Վիեննայի Մխիթարեաններուն կարգին, նոյնքան հայ մարմնակրթութեան օժանդակած են Վենետիկի Մխիթարեանները, որոնց Կ. Պոլսոյ Գատը-Գիւղի վարժարանի սկառուները պարծանք էին հայութեան. մաքուր եւ կոկիկ էին իրենց սկառուական տարազով, առողջ կազմով եւ կարգապահութեամբ: Մխիթարեանները սոյն սկառուներու մարզանքը եւ սկառուական դաստանդութիւնները յանձնած էին Հ. Մ. Ը. Մ. Ի սկառու խմբապետներուն:

Վարժարանը ունէր իր մարզարանը եւ լողարանը, կազմակերպած են մրցումներ, բանակումներ եւ արշաւներ, նոյնը կարելի է ըսել զոյգ միարանութեան տարրեր վայրերու մէջ ունեցած վարժարաններուն համար:

Երախտագիտութեամբ կ'արձանագրենք Վենետիկի եւ Վիեննայի Մխիթարեաններու գործունէութիւնը այս գետնի վրայ. կրթութեան համար անոնց օժանդակութիւնը եւ խնամքը, խօսքով, գրչով եւ գործով հայ մարմնակրթութեան պատմութեան մէջ կը գրաւեն խիստ պատուաւոր տեղ, որոնց մէջէն իրենց արժանի տեղն ունին եւ առանձնապէս յիշատակելի պիտի մնան, Հայր Վ. Հաջուճի եւ Հայր Վարդան Միլիֆոսթեանը:

Գ. Այրէս

ԿԱՐՕ ՇԱՀԻՆՅԱՆ

Հ. Մ. Ը. Մ. Ի ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ԵՐԶ. ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ

Երբարեքակամ

Աքտնօք 5 Սեպտ. 1955

Հ. Մ. Ը. Մ. Ի ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ԵՐԶ. վարչութիւնն ուրախ եւ հպարտ է յայտնելու թէ՛ այս տարի յաջողեցաւ կազմակերպել սկստութեան միացեալ քէմք մը, մասնակցութեամբ Աղեքսանդրիոյ Հ. Մ. Ը. Մ. Ի մասնաճիւղի սկստութեան խումբին եւ Յունաստանի սկստաներու եւ գայլիկներու:

1955 Յունուար ամիսէն սկսեալ, Աղեքսանդրիոյ Հայ սկստութեան խումբի անխոնջ եւ հաւատաւոր խմբապետ եղբ. Զ. Կերճակեան փափաք յայտնեց այս ամառ Աթէնքի մէջ անցնել խումբի 15 օրուան արձակուրդը:

Առաջարկը խանդավառութեամբ ընդունեցինք եւ միացուցինք մեր բանակումին թուականին:

Քէմքինկ մը սկստութեան բանակումն կազմակերպելը, սիրելիներ կը պահանջէ ծանր աշխատանք, դիմումներ ներքին կազմակերպութեան, զանազան հրամաններ, դորձակցութիւն, զուարեբուող ուղի, աշխատանք եւ մանաւանդ նիւթական միջոցներ. այս բոլորն ալ յաջողութեամբ ի դուրս հանեցինք շնորհիւ նուիրուած եւ փորձարու Հ. Մ. Ը. Մ. ականներու:

Հելլէն սկստութեան կեդրոնը ընծայեց բոլոր անհրաժեշտ դիւրութիւնները եւ մեզի արամադրեց Աթէնքէն երեսուն քիլօմեդր հեռու Այօս-Անտրէասի ծառախիտ, կանանչազարդ, եւ բնական գեղեցկութեամբ օժտուած իր ծովեզերեայ բանակատեղին:

Օգոստոս 13-ին աղեքսանդրիացի 25 սկստուներ եւ 7 արենոյշներ ՎԷՐԸՂ սկստութեան Իրիէա ժամանեցին եւ հաստատուեցան Տիբուի Հայ Կաթողիկէ հաստատութիւնը, որուն սրահն եւ երկու սենեակները մեզի արամադրեց Գեր. Հայր Յ. Պանձեան սիրայօժար եւ ձրիօրէն, թօք օրուան համար:

Ետք օր Գարակէօղեան հաստատութիւնը ցերեկուն ճաշի հրաւիրեց բոլոր եզիպտահայ եղբայրները եւ քոյրերը, իսկ երեկոյեան վարչութիւնն եղբայրական ճաշասեղանի հրաւիրեց զանոնք:

Կիրակի, Ազգ. Կեդր. Վարչութիւնը պաշտօնական ընդունելութիւն մը ուրբեց Աթէնքի Առաջնորդարանը, պատարագէն յետոյ, ուր տեղի ունեցաւ Հ. Մ. Ը. Մ. ական գեղեցիկ հանդէս մը, միեւնոյն օրը ցերեկէ վերջ Գոքիիոյ Հ. Մ. Ը. Մ. Ի մասնաճիւղի վարչութիւնը եւ սկստութեան խումբը հանդէս-հաւաքոյթ մը սարքեցին ի պատիւ իրենց եզիպտահայ եղբայրներուն եւ քոյրերուն, որ անախընթաց եղաւ իր տեսալիւն մէջ:

Երկուշաբթի եւ երեքշաբթի Աղեքսանդրիոյ սկստուները այցելեցին Աթէնքի տեսարժան վայրերը, Մարաթօնի լիճը Պարնիթա լեռը եւ Վարքիզաի գեղեցիկ ծովափը:

Օգոստոս 17-ին, Տիբուի, Գոքիիոյ եւ Կէսարեանի վաթսուն Հ. Մ. Ը. Մ. ական սկստու եւ գայլիկներու հետ, եզիպտահայ սկստուներն ալ առաջնորդուեցան Այ-Անտրէասի քէմքը, ըստ նախապէս եղած պատրաստութեան: Տարբերեցին օրեր Եզիպտոսի եւ Յունաստանի Հայ սկստուները եղբայրօրէն վայելեցին բնութեան գեղեցկութիւնները եւ կազդուրուեցան օգտօրիտութեամբ, ծովու լողանքներով եւ առատ անտէրեղէններով:

Երջանային վարչութիւնն եւ բոլոր անդամները, սկստու խմբակալութիւնը, ծնողներ, Հ. Մ. Ը. Մ. ականներ, մարզասէրներ, բնութեանսէրներ եւ հելլէն սկստու կեդրոնի ներկայացուցիչները այցելեցին մեր քէմքը:

Մասնաւոր յիշատակութեան արժանի եղաւ ամերիկահայոց նախօրդ Առ

ուաջնորդ Գեր. Տիրան Արք. Ներսոյեան եւ Լօնք-Այլլէնդի քարոզիչ Գեր. Թոր-
գոմ Վրդ. Մանուկեանի այցելութիւնը, որոնք իրենց յորդորներով խանդա-
վառեցին եզիպտահայ եւ յունահայ սկառուները:

Օգոստոս 28-ին Հ. Մ. Ը. Մ. ի եւ Աթէնահայ բնութենասէրները մասնա-
ւոր արշաւ մը կազմակերպեցին դէպի Այ-Անտրէա սկառուական քէմբը, ուր
երեկոյեան տեղի ունեցաւ կրակվառի հանդէսը, բազմաթիւ ծնողներու, հա-
մակիրներու, եւ հելլէն սկառուական կեդրոնի ներկայացուցչի ներկա-
յութեան:

Աթէնք վերադարձին դարձեալ Ֆիքսի Հ. Մ. Ը. Մ. ի մասնաճիւղի վար-
չութիւնը հանդէս-երեկոյ մը սարքեց ի պատիւ մեր եզիպտահայ սկառու
կորայրներուն մեկնումի առթիւ:

Ահա այսպէս Հ. Մ. Ը. Մ. ական եւ կորայրական անկեղծ մթնոլորտի
մէջ, երկու դադութներու հայ պատանիները վայելեցին 15 օրեայ աննախըն-
թաց արձակուրդ-քէմբիկ մը, շնորհիւ վարչութեանս տարած աշխատանքին:

Երախտագիտութեամբ կ'արձանագրենք Մեքսիկո Սիթի Հ. Մ. Ը. Մ. ի
մասնաճիւղին նիւթական կարեւոր օգնութիւնը:

Գարակէօյեան հիմնարկութեան նուիրած կարք մը սննդեղէնները եւ
զիզերը:

Նաեւ Հայ Կաթողիկէ հաստատութեան ընձեռած դիւրութիւնները:

Նոյնպէս շնորհակալութիւն կը յայտնենք դպրոցական միացեալ քէմբի
Յանձնախումբին որ ազնիւ եղաւ իր Մանկութեան յիմարդ ընդունելու եօթը
հայուհիներ, արեւոյշներ «կըրլ-կայտերը»:

Ներկայ շրջաբերական տեղեկագիրը կը ներկայացնէ Միութեանս Յու-
նաստան շրջանի գործունէութիւններէն մէկ պատկերը միայն, Քիզիքապէս
եւ հոգեպէս առողջ պահելու համար մեղի յանձնուած հայ թանկագին երի-
աստարդութիւնը:

Եղբայրական ողջոյններով

Հ. Մ. Ը. Մ. ի ՅՈՒՆԱՍԱՐԿԻ ԵՐՁ. ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

Ատեճադպիր
Դ. ԴԱՆԻԷԼԵԱՆ

Ատեճապետ
Պ. Մ. ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ

Վ Շ Տ Ա Կ Ց Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Վարչութեանս ժրաջան անդամներէն, Արտաշէս Սարգիս-
եան, դժբախտութիւնն ունեցած է, 1953-ին, կորսնցնելու իր
մայրը եւ երկու եղբայրները:

Այս առթիւ, Հ. Մ. Ը. Մ. ի Վարչութիւնը, «Նաւասարդ»ի
խմբագրութիւնը եւ բոլոր Հ. Մ. Ը. Մ. ականները կը վշտակցին
իրեն եւ իր պարագաներուն:

ՆԱՄԱԿ ԿԱԼԿԱԹԱՅԷՆ

Մեր աշխատակից Կ. Շահինեանի միջոցով կապ հաստատեցինք Կալկա-րայի մարզասիրական մեմարանի տնօրէնութեան հետ, որմէ ստացանք հետեւեալ նամակը։—

Շնորհակալութեամբ ստացած ենք Ձեր 18 Ապրիլ 1955 թուակիր նամակը ուզուած ճեմարանին հոգաբարձութեան:

Մեր դպրոցով եւ մանաւանդ մեր արիներով հետաքրքրուիլ մեզ բոլորին մեծ հաճոյք կը պատճառէ: Երախտապարտ ենք մանաւանդ որ յաջնութիւնը սուսնձնած էք մեզ զրկելու տեղւոյդ Հ. Մ. Ը. Մ. ի մասնաճիւղի օրկան ճեմարանը թերթը:

Պրն. Հայկ Նաճարեան, որ Ձեր կալկաթա այցի ժամանակ կը վարէր ճեմարանին սկաուտական խումբը եւ կը յիշէ Ձեզ, դադարէ մը վերջ դարձեալ վերստանձնած է իր այդ նախկին պաշտօնը եւ իր օգնական Պրն. Մարգար Մարգարեանի հետ միասին ապահովցուցած է խմբի յառաջդիմութիւնը: Պրն. Նաճարեան, որ անդամ է նաեւ ճեմարանի եւ Դաւթեան Օրիորդաց վարժարանի հոգաբարձութեանց, ինձմէ խնդրեց որ Ձեզ հաղորդեմ իր եղբայրացան բարեւները եւ ըսել թէ ինքը պատրաստ է հաղորդակցութեան մէջ մասնել Ձեզ հետ եւ մերթ ընդ մերթ Ձեզ տեղեկացնել խմբի գործունէութեան մասին: Մօտիկ ապագային Ձեզ պիտի զրկէ խմբի եւ խմբավարներու նկարները:

Հաճեցէք ընդունիլ իմ, ուսուցչական կազմի եւ ուսանողութեան սիրոյ ողջոյնները եւ հաղորդել զանոնք տեղւոյդ հայ դպրութիւն:

Յարգանքով՝

Վ. ՓՈԼԱՏՏԱՆ

Տեսուչ Մարզասիրական Ճեմարանի

Եւրոպայի կէս ծաւրութեան ըմբշա-մարտութեան ախոյեան Գրիգոր Գօփարանեան (Էտտի Գօփա), «Նաւասարդ»ի հանդէպ յանգեամ բարեկա-մական զգացումներուն կ'ընկերացնէ

իբ նկարը:

ԵՐԳԱՀԱՆ ՕՐ. ԱԼԻՍԻԱ ԹԷՐԶԵԱՆ

Նոյեմբեր 14-ին, Պրուտուէյ Թատրոնի մէջ տեղի ունեցաւ «Վազաներիան Ընկերակցութեան» այս տարուան եղանակի փակման նուագահանդէսը, հետեւեալ ծրագրով:

Պէթհոլէն - քուարտէտ օփ. 18 թիւ 1.

Ալիսիա Թէրզեան - երեք կտորներ.

Շուպերթ - քուարտէտ «Սաց».

Տվորժակ - քուարտէտ օփ. 98.

Հայերու համար ուրախութեան եւ հպարտութեան առիթ մը եղաւ սոյն նուագահանդէսը իր բացառիկ հանգամանքով, որովհետեւ Կազմակերիչ Յանձնախումբը արժանի գտած էր մեր շնորհալի հայուհիին գործը մտցնել յայտադրին մէջ:

Այսքանն արդէն մեծ յաջողութիւն պէտք է նկատել երաժշտագէտ սկսնակի մը համար:

Ուրիշ առիթներով պատենութիւնն ունեցած ենք գրելու իր մասին, ջերմօրէն գնահատելով իր արժանիքները:

Այսօր, աւելի մեծ հաճոյքով, կ'ուզենք հայ հասարակութեան ներկայացնել նաեւ օտար երաժշտագէտներու կարծիքները, որոնք կը հաստատեն մեր անվերապահ տեսակէտները:

Այդ կարեւոր նուագահանդէսին, ինչպէս սովորութիւն է, հրաւիրուած

էին ներկայ ըլլալու նաեւ ժամուրի ներկայացուցիչները եւ երաժշտագէտ ժաննագէտները :

Այստեղ ամփոփումով կուտանք մայրաքաղաքին կարեւոր թերթերու կարծիքները մասնաւորապէս Օր. Ալիսիա Թէրզեանի մասին :

«Լա Կրիտիկա» — «... Իր գործը (Օր. Ա. Թէրզեանի) խոստմնալից անկընկալ մըն է, եւ կրնանք յայտարարել ծնունդը հետաքրքիր դէմքի մը, երգահանութեան ասպարէզին մէջ : Ան ունի ստեղծագործութեան ազատ միտք լորտ եւ անկաշկանդ ձեւեր, ընկալեալ սովորութիւններէն դուրս, որոնք յատկանիշներն են ինքնուրոյն արուեստագէտի անձնականութեան :

Երաժշտական լիդուն, որ կը դործածէ Օր. Թէրզեան, ճոխ է, Հարուստ եւ յանդուգն, ինչպէս եւ վստահ ու հաւասարակչիտ :

Ի՞ր երաժշտական փնտրտուքները տարօրինակութիւններ ստեղծելու մղումով չեն, այլ անոնք ընկալեալ պահանջներն են իր ըսելիքներուն : Անամբոտ է իր կշռոյթը, խելացի ու ոգեւորիչ» :

«Լա Նասիոն» — «Օր. Ալիսիա Թէրզեանի «Երեք Կտորներ» ներշնչուած են Հայկական հին մեղեդիներէն եւ Հայ ժողովրդական երգերու շափականութեանէն, որոնք յատկանշական պայմաններն են իր գեղարուեստական ստեղծագործութեանց, նուրբ խառնուածքով եւ թեքիքի տիրապետումով : Ան դիտէ ընթացաւ բազմաձայններով, բայց նաեւ, ի պատեհ, քառորդ ձայներու գործածութեամբ, պահելով պատշաճումը եւ ներդաշնակութիւնը : Եւ ասոնք մեծապէս կը նպաստեն իր ոճին եւ արտայայտութեան» :

«Լա Փրէնսա» — «Լսեցինք Ալիսիա Թէրզեանի «Երեք Կտորներ»ը, որոնք մէջ Հեղինակը ի յայտ բերաւ խոստմնալից յատկութիւններ եւ որոնք կը ցալցենն Հայկական եղանակներ՝ երաժշտական նորագոյն ձեւերով» :

Ինչպէս մենք, առաջ, նոյնպէս եւ այս Հեղինակուոր վկայութիւնները կուզան հաստատելու, որ մեր Հայուն հին օտուած է երաժշտական տաղանդով եւ բացառիկ շնորհք ցոյց կուտայ իբր յօրինող :

Ինչու կասկած չունինք, որ յամառ աշխատանքով եւ նուիրումով, ինչպէս ըրած են մեծ վարպետ երաժշտագէտները, Ալիսիան ալ պիտի հասնի իր նպատակին :

Կը մազթենք յաջողութիւն եւ նորանոր նուաճումներ :

ՀԱՅԿ ՍՏԵՓԱՆԵԱՆ

ԵՐԿՆԱՅԻՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆԸ

Մեծ երաժշտագէտ Հէնսլ ընդունած էր գեղավարելու իր յօրինած Կտորներէն մէկը : Նուագելէ առաջ՝ կը Հարցնէ նուագողներուն թէ սուիցէ դժուարութիւն կը կրե՞ն ձեռագիր նօթանշանները կարդալու :

— Բնա՛ւ, — կը պատասխանեն ամէնք ալ, քանի որ ամէն կիրակի եկեղեցիի մէջ կը նուագենք, եւ վարժութիւն ունինք :

— Ուրեմն, սկսինք, — կը պատասխանէ Հէնսլ :

Բայց Հաղիւ թէ երկու տող նուագած՝ մեծ վարպետը ինքն իրմէ ելած՝ կը պոտայ, որ դադարեցնեն խժալուր նուագը, ըսելով .

— Գուք շարունակեցէ՛ք առաջուայ նման եկեղեցիի մէջ նուագել, որովհետեւ միայն Աստուած կրնայ համբերութիւն եւ դիմաբարութիւն ունենալ՝ մեզի մտիկ ընելու :

“ՆԱԻԱՍԱՐԿ”Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐ

Մ Ե Ռ Ն Ո Ղ Ի Ն Ի Պ Ա Տ Ի Ի

Երկու ամիս էր, որ Թանօթացիք էի Թագալայեան եղբայրներու հետ, իրենց կօչիկի գործատան մէջ:

Անոնց երէցը կը կոչուէր Տրգատ էֆէնաի. իսկ ես՝ առհասարակ, պարոն մակդիրը կը կցէի իրենց անուններուն: Ատենին Թուրքիոյ մէջ մասնաւորնե-րուն առանձնաշորհուրումը եղող «էֆէնաի»՝ այստեղ շոյալօրէն կը վատնուի, ամէն հանդիպողի անունը զարգարելով: Եթէ գործածուող լեզուն տանկերէն է, եւ թարգմանութեան ճիշդ մը՝ յարաբերողները կը պարտադրուին ինք-դինքնին առօրեայ վիճակէն բարձրացնելու:

Մեր խօսած լեզուն տանկերէն ըլլալով՝ «պարոն» բառը իր շրջապատին անհարազատ՝ տեսակ մը կարկտանի ձեւ կ'առնէր:

Հաստափոր, թիկնեղ, բորենիի աչքերով, վաթսունը անց մարդ մըն էր ան: Կը սիրէր, առհասարակ սիրալիք վերաբերիլ առաջին հանդիպողին՝ ան-կասկած, շահի ակնկալութեամբ: Այդ վերաբերումը կը փոխուէր յանկարծ, երբ ենթակայ անձէն օգտուելու յոյսը չբանար: Այն ատեն պէտք էր դիտել պարոն Տրգատը. խոժոռ, անհամբոյր դէմք մը կ'առնէր: Այս անգամ, բիրտ ու վիրաւորիչ բառերով, առանց թոյլ տալու խօսակցին բառ մը արտասանե-լու, կը սկսէր կենցաղավարութեան եւ աշխատասիրութեան մասին երկար քարոզ մը կարգալ, մինչեւ որ խօսակիցը զգուանքով հեռանար: Յետոյ գո-ղանի ժպիտ մը կ'անցնէր այդ դաժան դէմքին վրայէն, ու կը զարմանայի՝ այդքան շուտ իր արտայայտութիւնը փոխել կարենալուն համար:

Միջնեկ եղբայրը քանի մը տարու փոքր էր անկէ: Նիւար եւ փայտի պէ՛մ երկար հասակին վրայ ցցուն գլուխ մը՝ նոյնքան անճոռնի: Իր հաստ ու տղեղ քիթը, որ տասնեակ մը մեղք հեռուէն կը մասնէր ինքզինքը, դէմքին մէկ կարեւոր մասը կը գրաւէր:

Իսահակ «էֆէնաի»ն էր: Հակառակ իր կազմուածքին տարօրինակու-թեան եւ յատկացած տարիքին՝ հաճոյքով կը պատմէր իր սիրային նուա-րճումները: Երբ նիւթը դառնար օդիի եւ կինը շուրջ, իր մասնակցութիւնը ան-խուսափելի էր: Ուրիշ նիւթերու մասին տեսակէտ չունէր: Ան Տրգատ եղբոր հակապատկերն էր, գործի մասին որոճալու: Երկար բարակ հաշիւ ընել չէր սիրեր: Իր պարտականութիւնն էր, առաւօտ կանուխ գործատունը բանալ եւ գործաւարները ներս ընդունիլ: Թէեւ ուրիշ պարտականութիւններ ալ վըս-տահուած էին իրեն, բայց քանի մը ժամ աշխատելէ ետք կը ձանձրանար եւ կը լքէր գործը: Բայց կը պաշտէր դրամը, կիներ եւ օդին: Անհամբար կը սպա-սոյր իրիկուան, որպէսզի երկրորդ գատիկոնի պատշաճամբ վրայ նստէր, օդիի շքեղ գիծացը: Ներսէն կը լսէր տանկերէն «թագալայեաններ, որոնց ընտիր տե-սակներն ունէր, որպէսզի «քէֆը զար», մերթ ընդ մերթ ձայնակցելով գլարքեաներուն:

Երբորդութեան մէջ՝ կրտսեր եղբայրն էր ամենահաճելի եւ գործնակա-նը, Համբարձումը, որ կրճատումով Համբար կը կոչէին, առհասարակ: Բա-րբ, վեհանձն, մարգամօթ, սիւպար անձնաւորութիւն մըն էր: Հակառակ որ տղէտ էր, ինչպէս միւսները, սակայն կ'ընդունէր իր անդէտ ըլլալը: Երբեմն բարք հարցներու մասին քրոջ տեսակէտներն ունէր, որոնք ուշադրութեան ար-ժանի էին: Եղբայրներուն մէջ միակ ամուրին էր: Օր մը երբ առիթը ունեցայ

հարցնելու պատճառը, Արու-լալա-Մահարիի իմաստասիրական շեշտով պատասխանեց .

— Կոնջ պէտք չէ հաւատալ : Անհատական փորձառութիւնով՝ չգտայ կոնջ մէջ հաւատարմութիւն :

Հակառակ իմ եւ անոնց տարանջատ բնաւորութեան, հաւատարապէս կը յարգուէի երեքէն ալ : Կրտսերը, մանաւանդ կը փնտուէր ներկայութիւնս :

Ես ամէն տեսակ մարդոց հետ լեզու գտնելու կարողութենէ զուրկ ըլլալուս, կը զարմանայի թէ՛ ինչպէ՞ս կրցեր էի այս տարօրինակ տրպերուն հետ գործել : Տարին բոլորած էր, երբ ոտք կոխեր էի Արժանթինի Հողին վրայ : Հարողատ ազգականներս նոյնիսկ չէին ուզած հասկնալ զիս, նետուած էի դուրս անոնց ճնշող մթնոլորտէն եւ հրապարակի վրայ : Առաջին մարդէկը Թազլայաններն էին որ կը ճանչնայի, որոնց դործատունէն կօշիկ պիտի դնէի ու վաճառէի խանութներու :

Ապագաս կը խորհէի յաճախ : Զգուած մարդերու ժպիւրճ ու վանող վարձուեցներէն՝ փոխուեր էի, եւ որեւէ պատահողի հետ, պատրաստ էի առանց դժուարութեան համաձայնելու . շատ անգամ իրաւունքէս իսկ զիջելով, յանուն անդորր կեանքի : Այս միտքն էր որ աւելի կը համապատասխանէր, երբեմնի ինծի տուած : Հարցումիս — ինչպէս կրցեր եմ լեզու գտնել այս մարդոց հետ :

Տարօրինակ է կեանքը . մարդոց հաճելի դառնալու համար կեղծել : Այս ձևի մտածելն իսկ կը կատարենք զիս, բայց նկատի կ'ունենայի դուրս նետուած ըլլալու հանգամանքս, եւ շահի միակ աղբիւր իրենց հետ վստահութեամբ ապառիկ դործանուութիւնս, եւ մինչև անոնց ծանօթանալ կրած դժուարութիւններս ու տառապանքներս, որոնք կ'ուրուագծուէին աչքիս, ու կը համակերպէի : Ծիշտն բռնելու համար, այս եղանակը շատ սուղի չէր արժիր ինծի . օրինակ, անոնց մէկու հանդէպ ըրած զրկանքները շտեմնելու առաջ : Մնաց որ կարծիքս հարցնող ալ չկար այդ տեսակ հարցերու լրջութիւն համար : Անոնք այդ բոլորը կը կարգադրէին սրտի կատարեալ հանդատութեամբ : Իսկ ինծի հանդէպ եղած նիւթական որեւէ զրկանքի կը հանդուրժէի : Նիւթին կարեւորութիւն չէի ընծայեր, մարդու մէջ կը փնտուէի իսկական արժէքը : Կը շահէի դրամը պարզապէս առօրեայ ծախսերս հակակշռելու համար :

Ամէն անգամ դործատունէն ներս մտնելուս՝ պարոն Համբար, ուրախ ժպիտը դէմքին, զիս զիմաւորելով կ'ըսէր .

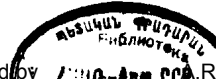
— Եղբայ՛ր, հայրդ մէնք չապանեցիրք, ինչո՞ւ այսքան ուշ կ'այցելես մեզի :

Այդ ձևակերպութիւնները ընելով, հասկցնել կ'ուզէին թէ՛ զիս կը սիրէին : Ես ալ համոզուած էի, որ սրտանց կը փափաքէր իմ մերձաւորութիւնը եւ թէ կեղծիք չկար այդ կէս-փաղաքշական յանդիմանութեան մէջ : Ընծարիտը, փոխադարձաբար զինք կը սիրէի, հակառակ իր կարգ մը տեղող նախասիրութեանց : Անիկա կը բաժնուէր եղբայրներէն իր անուշ բնաւորութեամբ, եւ կ'ատէր անոնց դժուած հաշիւները :

Ընդհանրապէս կը խօսէիք մյն տեսակ նիւթերու շուրջ, որոնց մասին շատ տարած գաղափարներ ունէր, բայց կը սիրէր լսել, մանաւանդ սարվիլ : Երբեմն ինքն ալ սրամիտ միջոցներովներ կ'ընէր, որոնց դէմ չըմած կը մնայի : Նոյնմերեան զեղեցիկ երեկոյ մըն էր :

Գուէնսս Այրէսի մէջ Նոյնմերը Միջին Արեւելքի Մայիսն է : Ու զարուռը հաճելի է հոս, երբ վարդանոցի պուրակներուն մէջ մէն միմակ, երկոյնան արեւին զաղջութեանը անձնատուր, ու մեղմ զեփիւտի շոյնանքէն զինովցած՝

5-9-84

կը գիտես բնութիւնը: Ան կը սփռէ իր գեղեցկութիւնները ամենուն, դժբախտին ու երջանիկին, նոյն լափով, նոյն կշիռով:

Այդ օրը տրամադրութիւնս լաւ էր, կ'ուզէի խօսիլ, կատակել, զուարճանալ: Գործերս վերջացուցեր էի սովորականէն լաւ արդիւնքով: Կը մնար վերջինը՝ Հանգիպիլ Թագլայեաններու, Հաշուէտուութիւնն ընել, նոր ապրուստագրանքներ տալ, քիչ մը կատակել եւ յետոյ՝ երթալ իմ այնքա՛ն սիրած վարդանոցի պուրակները, լծին եզերքը նստիլ, դիտել բնութիւնը, կարապներու հետ զուարճանալ, անոնց քար կամ ուտելիք նետելով: Ու մինչեւ ուշ ատեն գրօնալ հոն՝ մանկական Հաճոյքով:

Վերջապէս Հասայ Թագլայեաններուն գործատունը, որ փակ էր: Զարժացայ թէեւ, բայց ատանց երկար խորհրդածելու մօտեցայ քովի դրան, որ միջանցով մը կը բաժնէր գործարանը բնակարանէն: Կրնայի ատն դրնէն մըլտնել՝ քանի մը վայրկեանի մէջ կատարուելիք գործս կարգադրելու Համար: Զեռքս զանդին մօտեցուցի, երբ տեսայ, որ դուռը բաց էր:

Ներս մտնելով, արտակարգ իրարանցումի մը Հանդիսատես եղայ: Տրդատը բակին մէկ անկիւնը նստած, շրջապատուած էր քանի մը մարդերէ, որոնք ինծի անծանօթ էին: Բաներ մը կը պատմէր, կարծես օգնութիւն կանչելով. բացուկները օդին մէջ անորոշ շարժումներ կը գծէին: Շուրջինները մուսլ գէմբերով, ծանր տրամադրութեամբ եւ լարուած ուշադրութեամբ կը լսէին խօսուածները: Ու իսկոյն՝ լուրջ գոյալիճակ մը ենթադրելու Հարկադրանքը զգացի:

Պրն. Իսահակը իր կարգին փոխուած կ'երեւէր. առաջուայ անհող դէմքը՝ մասհող երեւոյթ մը ունէր Հիմա: Անվերջ կ'երթեւեկէր բակին մէջ:

Գողգոթ քայլերով մօտեցայ իրեն, թեթեւ բարեւ մը տուի ըսելով.

— Բա՛ն մը պատահած է:

Այդ անակնկալ Հարցումէն կեցաւ, իմ կողմս դարձաւ ու ըսաւ մեքենայաբար:

— Համարը մեռա՛ւ...

Զարժացում եւ այլայլում իրար յաջորդեցին: Չէի սպասեր նման անակնկալ գոյժի մը: Անգին՝ յարուցուած ձայներէն Տրդատ անդրադարձեր էր որ եկող մը կար, դիտ նկատելով, օգնութիւն Հայցողի պէս թեւերը ինծի երկարից, եւ ձայնով մը՝ որ ողբերգական վայրկեանին սահմանուած է ինքզինք պարտագրելու՝ աղաղակեց:

— Սերո՛ք, զուգո՛ւմ դարտաշրմ կիթթի՛... (Սերո՛ք գառնո՛ւկս եղբայրս զնա՛ց...)

Ես անկարող էի այդ վայրկեանին, ո՛չ խօսիլ, ո՛չ շարժիլ, այնքա՛ն յուզուած էի: Մեծ ճիգ կ'ընէի չարոթկալու Համար: Այդ դիրքին մէջ մնացի պահ մը, երբ խորհեցայ թէ պէտք էր մօտենալ, քանի մը մխիթարական խօսքեր բռնի: Ի՛նչ միամիտ գաղափար: Մէկու մը եղբայրը կը մեռնէր, ու ես՝ բառ կամ խօսք մը պէտք էր գտնէի իր վիշտը թեթեւեղելու Համար: Այդ իմ ուժեղէն շատ վեր էր, Մնաց որ, ես պէտք ունէի մխիթարութեան: Մայրս դեռ նոր էր մահացեր, որուն յուղարկաւորութեան ներկայ չէի եղած քաղաքէն դուրս ըլլալուս պատճառաւ: Սրտիս վէրքը շատ թարմ էր՝ բայց մեռնող մը կար հոն, քովին սենեակներէն մէկուն մէջ, ծանօթ մը, որուն անչունչ մարմնին քով որքան պիտի ուզէի մենանալ ու սրտիս թախիծը պարպել արտասուելով:

Անհրաժեշտ էր մօտենալ իրենց:

Աթոռ մը արուեցաւ ինծի Շուրջիններս կը գիտէին զիս իբրեւ անծանօթի

մը: Քանի մը կցկտուր հարցումներ ըրի մահուան պատճառները հասկնալու: — Երկու օր առաջ հոս էի, բան մը չուէր ի՞նչ պատահեցաւ մէկէն...: Զայնս կը խեղդուէր, ոչ այնքան մեռնողին համար անշուշտ՝ որքան իմ սևփական վշտիս համար:

Զարմանալի են մարդիկ, նոր կորսնցուցած հարազատի մը վիշտը երբ թարմ է իրենց սրտին մէջ՝ նոյնիսկ անծանօթ մեռելի մը վրայ թափելիք արցունք ունին:

Տրդատը արտասուածքով աչքերով եւ նուազկտու ձայնով մը ըսաւ թէ՛ վերն է մեռելը: Յուշուցած կողմը փութացի իսկոյն, կարծես ազատուելու համար զիս ճնշող շրջապատէն:

Դրացուհիներէն աղջնակ մը, զոր կը ճանչնայի, եւ որուն վարպատող նայուածքներ շառլեր էի անպատասխանի, հոն՝ մեռելին քով, մի-միմակ կեցեր էր:

Զարմացայ երբ բարեւս առաւ: Յետոյ՝ առիթը յարմար նկատելով ոկըսայ խօսիլ մեռնողին անձին շուրջ, վեր առնելով անոր առաքինութիւնները: Միացաւ տեսակէտիս: Եւ մեռնողի հետ առնչութիւն ունեցող պարազաները յիշելով՝ ակնցուց:

Մարդիկ յաճախ կը կարծեն որ մեկուտի կեանք մը վարելով ակելի երջանիկ են. ահա՛ նմոյշը:

— Ես հակառակ կարծիքի եմ ըսի, բնութիւնը ինք մեզի ցոյց տուած է արդէն ապրելու եղանակը: Մարդիկ իրենց բոլոր շարժումները պէտք են ներդաշնակել կեանքի պահանջներուն հետ: Զանազան առիթներով իրեն զգացնել տուած եմ, որ պէտք է կեանքի ընկեր մը ունենայ:

— Հետաքրքիր է, ի՞նչ կը պատասխանէր:

Ժպտեցայ, եւ խորհրդաւոր շեշտով պատասխանեցի.

— Այն հաւատար կիներու հաւատարմութեան:

Աղջնակը լռեց:

Նկատելով որ խօսակցութեան նիւթը իմ ցանկութեանս հակառակ կ'ընթանայ, ուղեցի դործարան հանդիպելէս առաջ ծրագրիներու մասին խօսիլ, առ հանդիսաւոր շեշտ մը ըսի.

— Ի՞նչ տարօրինակ է կեանքը. յաճախ մեր որոշումները դործնականին հետ հակոտնեայ են:

— Ի՞նչ ըսել կ'ուզէք, հարցուց ան խորապնին նայելով աչքերուս, իմաստ մը գտնելու փութկոտութեամբ:

— Այսօր, նախ քան հոս հանդիպիլս, ճամբան գեղեցիկ ծրագրիներ պատարտուած էի, որոնք բացատրեցի իրեն, խնդայ... եւ ըսաւ թէ նման խօսակցութիւնները հաճելի են ակելի յարմար պահերու:

Ես վայրկեանը որսալով՝ յաջորդ գիշերուան համար ժամադրութիւն մը խնդրեցի, ինչ որ չմերժեց:

Ու կը խորէի թէ որքա՛ն կեղծաւոր ենք բոլորս ալ: Վեր բարձրացած էի սգակիր ըլլալու բարեկամի մը մահուան, եւ ահա վար կ'իջնէի սիրային արկածներ փնտնելով:

Սգակիրներու խուճրդ կրկնապատկուած էր նոր այցելուներով: Պարոն Տրդատ, նոյն տեղը նստած էր գեռ: Ես քիչ առաջ կարծեմ էի թէ մասնաւոր ակնածանք մը կար ինձի հանդէպ, համոզուեցայ թէ ձեւակերպութիւն էր իր ըրածը: Որովհետեւ ամէն նոր եկողի համար, նոյն տեսարանը կը կրկնուէր:

Ու սկսեցի գիտողի մը պէս ուսումնասիրել կատարուածները: Երբ ամէն բան վերջացաւ, մտածեցի՝ ներկայացման մը ակաճատես եղած էի, որ սակայն

տրամա ըլալէ աւելի՝ գաւեշտ մըն էր, որուն մէջ ես ալ մասնակցութիւն ունէի որպէս դերակատար:

Յղերամայր չէի տեսած երբեք:

Պառաւ կին մը, վերէն վար սեւ հագած, երկու հոգիի թեւերէն կախուած, տոբիրը գրեթէ օդին մէջ, յանկարծ ներս մտցուցին: Կինը հաղիւ ներս բերուած, ողբ ու կոծ փրցուց: Յս ալլեւս ոտքի էի, թեւերս կուրծքիս խաշածեւ:

Բոլոր նայուածքները հոն ուղղուեցան, ձայները դադարեցաւ: Լացողներն իսկ ընդհատեցին իրենց ողբը: Ու պառաւը յուզիչ եղանակով մը սկսաւ երգել: Բայրը կնոջ շրթներէն կախուած եւ անոր հետեւելով կուլային: Եւ այս ամէնը կը կրկնուէր ողբամայն ներդաշնակութեամբ:

Քանի մը ժամ էր որ հոն էի: Կը սպասէի որ մէկը զիս կանխէր ինձմէ առաջ Հրատեշտ տալու:

Բայց նկատեցի որ, ո՛չ միայն մեկնողներ չկային, այլ հետզհետէ բազմութիւնը կ'աւելնար: Ինչպէս սովորութիւն է, այնտեղ կը մնային մխիթարելու սալաւոր ընտանիքը: Բայց ի՛նչ մխիթարութիւն էր այդ, Աստուած իմ, ներկաները սկսան մեռնողները քննադատել, որ սղջ ատեն կտակներ չեն ընէր իրենց մօտիկ ազգականներուն կամ պարագաներուն:

Յետոյ՝ ուրիշ մը, կտակի ձեւերը բացատրելու համար, անմիջապէս մօտեցաւ սալաւոր եղբայրներուն եւ խորհուրդ տուաւ, որ ննջեցեալի անունը քննեն ընկերութենէն:

Ուրիշ խումբ մը ջերմ շեշտով կը խօսէր: Երբեմն բացազանչութիւններ կ'արձակէին: Զարմացած մօտեցայ խումբին: Կարճահասակ, հաստ պիսեւրով, ճաղատ մէկն էր խումբին հերոսը, որ եռանդով մանրավէպեր եւ պատմութիւններ կը պամէր, խնդացնելով ներկաները:

Ականատես ըլլալով այս դէպքերուն եւ զննելով տիպերը, հիմա ինքզինքս յանցաւոր կը զդոյժի, ու խփղճս զիս կը տանջէր:

Որեւէ բանով առաւել չէի անոնցմէ, որոնք դադարի մը շուրջ սակարկութիւններ կ'ընէին, բացակաները կը բամբասէին, նշանտուքի եւ հարսանիքի խնդիրներ կ'արծարծէին, քրքջալից մանրավէպեր կը պատմէին, նոյնիսկ անթոյլատրելի խօսքերով ու պատկերացումներով:

Դուրս խոյացայ խեղոյն, անկարող էի աւելի մնալ հոն, այդ դիրքին մէջ: Դուրսը՝ երթեակը դադարած էր գրեթէ: Երբեմն միայն, անցորդներու ձայները կը վրդովէին տիրող լուռութիւնը: Վերը՝ աստղերը կը պլպլային:

Ներսէն հեծկտանքները կը շարունակուէին նոյն եղանակով: Մինչ Համբարը խաղա՛ղ կը քնանար...:

Փղձկեցա՛յ մէկէն: Լացի՛ դրան պատին կոթնած՝ երկա՛ր, շատ երկա՛ր...:

Զգացի որ ձեռք մը ուսերուս վրայէն՝ զիս կը զգուէր, Դէմքս ուղղեցի դէպի իրեն, ու տեսայ այն աղջիկը որուն համար սիրտս կը մղկտար: Եւ ատանց սպասելու որ ինք խօսի, ձայնով մը որ կարծես գթութիւն կ'աղերսէ, շնջեցի:

— Վաղը զիս մի սպասեր...:

ԼԵՒՈՆ ՏԵՐ ՊԱԼԱՆՆ

DAUASART

AÑO 3, N° 29

OCTUBRE DE 1955

BUENOS AIRES

PARA muchas personas es muy difícil calmar del todo la mente. Estas son generalmente personas cuyas intensas emociones se provocan fácilmente. Es bueno tener sentimientos vivos y sensitivos, pero resultan mucho más útiles si los podemos controlar un poco. Dejados que brillen plenamente, pero no solteis las riendas.

¿Cuáles son las cosas que generalmente nos perturban? Uno oye con frecuencia decir: No puedo detenerme a pensar en eso; tengo demasiada prisa"; o también: "Estoy demasiado preocupado". ¿Por qué nos preocupamos? Por dos razones, la peor de las cuales es que queremos algo y tememos no poderlo conseguir, o lo hemos perdido, u otra persona lo tiene. La otra razón, la mejor, es que tememos que alguien a quien amamos no va a tener éxito, o está enfermo, o sufre, o no es feliz.

¿Podemos hacer esto? No de repente; toma tiempo y persistencia. Fijémonos en que la peor razón, la que es puramente egoísta, se basa en el deseo personal, y que la otra también se basa en el deseo, todavía bastante personal porque incluyen las personas y las cosas que amamos y en que estamos personalmente interesados. De modo que he ahí el "quid" de la cosa: los deseos personales y limitados. Y no es que no debiéramos tenerlos; durante mucho tiempo todavía serán naturales y normales en nosotros. No debemos tratar de no

tenerlos. Lo que tenemos que hacer es tratar de purificarlos y ampliarlos.

¡No creáis que las cosas tienen tan tremenda importancia! ¡Muchas cosas tienen muy poca importancia!, y la mayoría no tienen ninguna. Hagamos las cosas lo mejor que podamos, y dejémoslas quietas. ¿Que cometimos algún error? ¿Quién no? No por eso va a sucumbir el universo. ¿Qué ese error os enseñe sabiduría, pero sed filosóficos, que significa tomar las cosas con "ligereza", no en el sentido de irresponsabilidad y superficialidad, sino de no asiros a las cosas y dejarlas cuando ya han pasado. ¿Cuántas personas se pa-

san años lamentando algún error del pasado o llorando una alegría perdida? Esas tienen todavía que descubrir la verdad de estas palabras de un poeta: "El que besa

cada alegría según pasa por su lado, mora en la aurora de la eternidad".

Luego, ¿cómo vamos a dejar de preocuparnos por las penas y las dificultades de los demás? Las madres especialmente darían su vida por evitar que sus hijos conocieran el dolor. Pero ese es un amor sin mucha sabiduría. No hay nada más triste que ver una persona avanzada en edad que ha sido demasiado protegida y animada por familiares, y que no ha llegado a desarrollar nunca la capacidad de enfrentarse con la vida; puede que tenga cuarenta años, pero realmente tiene solo catorce en experiencia. No pode-

TRANQUILIDAD MENTAL

POR LA GLORIA Y HONOR DE LA PATRIA SE COMPITE EN LOS JUEGOS OLIMPICOS

En el suelo de la Grecia inmortal, los Juegos Olímpicos comenzaron a celebrarse en el año 776 antes de Jesucristo. El deporte era el factor de cohesión más importante entre las innumerables ciudades-estados de que estaba formado el mundo helénico. "La fuerza, agilidad, la belleza física y hasta la victoria eran dones de los dioses. Obedecer las prescripciones establecidas y aceptar los fallos de los jueces equivalía a cumplir la voluntad de Hermes, de Apolo o de Zeus. Triunfar no era una honra individual, sino que tanto la estirpe como la ciudad de origen compartían la gloria del vencedor". Por disposición del emperador Flavio

mos quitarles a los demás las cargas de la responsabilidad y el infortunio, pero podemos hacérselas más llevaderas con nuestra simpatía y afecto. Podemos ser verdaderos y leales amigos, que es lo más hermoso que hay en este mundo.

Aprendamos a tener puntos de vista más amplios, verdaderos y filosóficos, de la vida; dejemos que nuestros corazones crezcan y se hagan más sensitivos, de modo que abarquen con la misma ternura hasta aquellos que conocemos y con los que no estamos ligados, pero que son humanos, y deben ser felices también. Y podríamos ensayar, sólo por entretenernos, como una especie de calistenia psicológica, el pensar que nosotros no tenemos ninguna importancia especial, salvo como centros de vida dispuesto y anhelosos donde se trabaja bien y se irradian a todos afectos y alegrías.

Teodosio I, los juegos olímpicos fueron abolidos en el año 392 de la Era Cristiana. Hasta entonces se había cumplido, cada cuatro olimpiadas, vale decir, cada cuatro años, en 293 ocasiones. Habían transcurrido mil quinientos cuatro años sin que volvieran a celebrarse, cuando merced a la labor incansable y tesonera de un joven francés, barón Pierre de Coubertin, fueron restaurados, y por primera vez y bajo la denominación de Juegos Olímpicos Modernos se realizaron en Atenas, capital de Grecia, en el año 1896. Desde entonces al presente transcurrieron quince olimpiadas, pero tan sólo once veces tuvieron efecto los juegos, puesto que los que debían realizarse en 1916 en Berlín, 1940 en Tokio y 1944 en Londres, la pólvora y el tronar de los cañones lo impidieron.

La perseverancia sin par que desplegó el barón de Coubertin para revivir los sentimientos que animaban a los seculares juegos, estaba basada en el principio del sacerdote y pedagogo inglés Thomas Arnold, un hombre que fincó su credo en "educar a la juventud por intermedio del deporte, es decir, obtener un fin moral por intermedio del físico".

ATENAS 1896. — El pueblo griego otorgó a la restauración de los Juegos Olímpicos entusiasta y fervorosa acogida. La secular nación sintió renacer en sus más íntimas fibras todo su glorioso pasado. Del estado de Herodes Atico partió impregnado de helenismo el nuevo espíritu que anima a los juegos, allí floreció la idea de Coubertin. Compitieron atletas de doce naciones. Ganó la maratón disputada sobre el mismo recorrido que hizo en el año

490, antes de Jesucristo, el soldado Filípides, el pastor heleno Espiridion Luis.

PARIS 1900. — Podría decirse que los juegos se perdieron en el torbellino de la Exposición Universal. Faltó al acontecimiento el clima y ambiente heroico y seculares que habían caracterizado a los anteriores. Técnicamente, los juegos de París acusaron notable progreso, y como tal figuran en su historia.

SAN LUIS 1905. — La participación de europeos en los primeros juegos que tuvieron por escenario el suelo americano fué escasa. Muchos países se abstuvieron de cruzar el océano, entre ellos Francia e Inglaterra, Rusia y Japón estaban en guerra. Tan sólo participaron competidores de ocho naciones.

LONDRES 1908. — Roma había sido designada sede de los IV Juegos Olímpicos. Los italianos renunciaron a su organización en 1907. Los ingleses, pese al corto tiempo de que disponían,

acogieron con entusiasmo la tarea de prepararlos. Por primera vez hubo desfile de atletas en el acto inaugural. Precedidos por 23 banderas pasaron por la pista los que actuaron en 21 torneos. La maratón, que tuvo un final dramático fué adjudicado al norteamericano J. J. Mayes, por haber sido descalificado el italiano Dorando Pietri, que cruzó la meta con ayuda ajena.

ESOCOLMO 1912. — Los suecos demostraron un gran sentido de la organización. Construyeron un magnífico estadio para las justas. En diversos aspectos estos juegos superaron a los anteriores. Participaron 36 naciones. Japón, por primera vez, con tres competidores. Un piel roja estadounidense venció en el pentathlon y decathlon, pero su nombre no figuró en la tabla de los triunfadores, porque se comprobó que había dejado de ser aficionado y, en consecuencia, fué descalificado. La maratón se cumplió en terreno muy difícil. Hubo un accidente mortal, el primero que registró la historia olímpica moderna. Un competidor, un policía sudafricano, cayó y se fracturó la base del cráneo. Por primera vez apareció compitiendo el bello sexo, pues lo hizo en natación. Por primera vez hubo torneos de hipismo y pentathlon moderno.

AMBERES 1920. — El tronar del cañón se encargó de demostrar que el moderno olimpismo estaba aún muy lejos de compararse con el antiguo, en el sentido de imponer una tregua a las querelas entre los pueblos. Bélgica organizó los VI Juegos Olímpicos después de salir de la guerra. Tuviéron por escenario la ciudad de Amberes. Actuaron 25 países en 21 deportes con 117 pruebas. Alemanes ya ustriacos no fueron invitados a competir.

PARIS 1924. — La capital francesa fué por segunda vez sede de los juegos. En el estado de Colombes desfilaron

Ahora! *mercería.*

"EL PORVENIR"

Presenta en su
"NUEVO ESTUCHE"
los famosos

HILOS y SEDALINAS

Tomasito

VENTAS
UNICAMENTE
AL POR
MAYOR

M. Chebekdjian e hijos
ARGUENAGA 417 - 48 - 3654

competidores de 54 naciones. Entre ellos, y por primera vez, los argentinos. El notable Paavo Nurmi, en el lapso de dos horas, se adjudicó sendas victorias, pues venció en los 1.500 y 5.000 metros, con plusmarcas de 3m. 53s. 6|10 y 14m. 31s. 4|10, respectivamente. Para el deporte argentino estos juegos rememoran la brillante hazaña de Luis A. Bruneto, pues en triple salto había logrado la marca de 15,425 metros. Era récord. Ya se descontaba su triunfo. Mas al australiano Winter le falta hacer su último intento. Haciendo gala de gran espíritu y esfuerzo, cumplió la proeza que consiguió 15,52 metros. Pero estaba escrito que la divisa que Belgrano creó había de flamear en el mástil olímpico. Tal honor y honra estuvo a cargo de los polistas, que conquistaron el título de campeonos, puesto que en la final superaron a los norteamericanos.

AMSTERDAM 1928. — En la fiesta de la juventud del mundo, que tuvo por escenario la capital de Holanda, participaron atletas de 43 naciones. Los títulos en juego fueron conquistados por los competidores pertenecientes a 27 países. Canadá, con un competidor de 19 años, obtuvo dos campeonatos. Las excelentes exhibiciones de los finlandeses volvieron a repetirse. Francia ganó la maratón y Japón consiguió que por primera vez su bandera fuera al tope del mástil, pues venció en triple salto y natación. En atletismo compitieron por primera vez las mujeres. Franceses e italianos disputaron reñidas finales en esgrima. La bandera argentina, que ya conocía el tope del mástil olímpico, volvió a flamear en él en tres ocasiones. Para proclamar la victoria del nadador Alberto Zorrilla, en 40 metros, estilo libre, y de los púgiles Víctor Avendaño y Arturo Rodríguez Jurado. Nuestro seleccionado de

Dr. ANTRANIK EURNEKIAN
MEDICO - ESPECIALISTA
EN NERVIOSAS

Atiende todos los días de 16 a 19 hs.
Arenales 2189 T.E. 84-6746

fútbol y el uruguayo brindaron la final más emocionante de cuantas se registraron en la historia olímpica. Jugaron dos partidos para establecer a quién de ambos pertenecía el título de campeón. Ganaron los uruguayos. En esas justas el fútbol rioplatense se consagró como uno de los mejores de cuantos en el universo se practica.

LOS ANGELES 1932. — Por segunda vez el suelo de América fué escenario de los juegos seculares. Participaron atletas de 37 naciones. Fueron superados 25 récords olímpicos. También nuestra enseña patria ondeó al tope del mástil consagradorio. El pequeño maratonista Juan C. Zabala asombró con su inesperado pero brillante triunfo en la prueba cumbre de los juegos. También los boxeadores Santiago A. Lowel y Carmelo A. Robles se clasificaron campeones.

BERLIN 1936. — Los juegos de Berlín impresionaron por su impecable organización. Compitieron atletas de 55 países. Jamás esa cifra había sido alcanzada. Cayeron 17 plusmarcas olímpicas. La llama sagrada de Olimpia fué llevada a la ciudad helénica hasta el estadio berlinés. La condujeron 3.000 atletas de posta en posta. La lámpara votiva que con ella se perendió, alumbró las justas de los juegos. Los norteamericanos presentaron un conjunto estupendo Descolló su velocista Jesse Owens, que conquistó cuatro títulos. Los finlandeses mantuvieron en alto sus prestigios y los alemanes provocaron sorpresa al adjudicarse victorias en

hipismo, pentathlon moderno y remo. Japoneses y estadounidenses ganaron en natación. Los egipcios superaron marcas en levantamiento de pesas. Italia venció en fútbol. India en hockey los norteamericanos ganaron el título de campeones en baloncesto, que por primera vez se había puesto en juego. El japonés Kitei Son se adjudicó la maratón. Y los argentinos por cuarta vez hicieron ondear en el mástil los colores de la patria. Fué para proclamar el triunfo de los centauros de la Pampa, que por segunda vez se acreditaron el campeonato de polo, y la victoria del púgil Oscar Casanova. También Jeannette Campbell subió al pedestal olímpico para consagrarse subcampeona de natación, en cien metros estilo libre.

LONDRES 1948. — Por segunda vez y después de cuarenta años, la capital británica volvió a reunir en su seno a los más notables atletas del mundo. La organización en un período rudo de posguerra ocasionó muchos trastornos y se apreciaron deficiencias. Por eso los juegos fueron denominados la "Olimpiada de la Buena Voluntad". Hubo 17 campeonatos de otros tantos deportes, con 116 pruebas, de las cuales 93 eran de atletismo y fueron disputadas por 815 atletas pertenecientes a

54 naciones. En boxeo actuaron, en las ocho categorías, 206 púgiles de 39 países. En levantamiento de pesas, hubo 120 competidores de 30 naciones, y lucha libre y romana lo hicieron 266, de 37 naciones. Los argentinos otra vez más obtuvieron el honor de que su bandera fuera izada al tope del mástil en tres ocasiones, pues Delfo Cabrera asombró con su triunfo en la maratón y los boxeadores P. Pérez y R. Iglesias se clasificaron campeones. Por otra parte, subieron al pedestal olímpico para recibir los laureles de subcampeones N. S. de Portela, C. D. Sáenz Valiente, M. Cía y la tripulación del yate Djinn. Fueron superadas cuatro plusmarcas mundiales y 28 olímpicas. La figura más notable fué la atleta holandesa Fanny B. Koen, pues conquistó cuatro títulos, igualando así la proeza de Jesse Owens cumplida en 1936. El triunfo de conjunto correspondió oficiosamente a Estados Unidos, pues sus atletas totalizaron 547,5 puntos. Los nuestros ocuparon el décimoquinto lugar de la clasificación entre los 59 países que estuvieron representados. Vale decir que superaron a 44. Los puntos conquistados por los argentinos sumaron 60,5, y se obtuvieron 21 en boxeo, 20 en atletismo masculino y femenino, cinco en tiro, cinco en yachting, 3,5 en natación; en lucha romana, hipismo y levantamiento de pesas, dos en cada uno.

FOTO

A. P. O. L. O

ESTUDIO

CORDOBA 4671 T. E. 54-8147

"ANTEX ARGENTINA"

EDUARDO ATAMIAN

POPLINES

Larrea 667 — T. E. 48-5639

R A F F I

Raffi es el príncipe de la moderna literatura armenia. Respetando todas las opiniones, no creo que este puicio admite discusión. Ha pasado medio siglo desde su muerte y sin embargo, continúa siendo nuestro autor más buscado y estimado. Su posición dominante no ha sido aún superada y, en esta primera mitad del siglo XX, gobierna en el mundo del pensamiento armenio tan poderosamente como a fines del pasado. Todavía están vivos y latentes los grandes ideales que, como el objeto de su aspiración y de su lucha, dejó como herencia a sus sucesores y continuadores. Este hecho, por sí solo, es prueba fehaciente de la excepcional influencia que Raffi ejerció, no solamente sobre sus contemporáneos, sino también sobre las generaciones siguientes, y que, con seguridad, ejercerá también sobre las futuras.

Esa influencia es múltiple, por cuanto así ha sido, ante todo, el mismo Raffi. Como muchos de nuestros beneméritos prohombres, también él fué, en su juventud, maestro armenio, antes de dedicarse total y definitivamente

a su vocación literaria. En Tavriz y en Aculis educó centenares de jóvenes, para quienes su singular personalidad fué siempre ejemplo de idealismo y de valentía. Más grande aún fué la influencia instructiva y educacional que tuvo sobre sus alumnos, poniendo a su alcance obras y trozos seleccionados y adornando con éstos las páginas de casi todos los libros de nuestro idioma. En este sentido, se ha revelado como el mejor maestro de nuestras dos últimas generaciones.

También como -públicista -ejerció evidente influencia sobre sus contemporáneos y parte de la siguiente generación, colaborando en distintas revistas; pero más inmediatamente por medio de artículos literarios que periodísticos. Fué, como es sabido, un hombre retirado de la vida pública, que buyó de la lucha diaria, circunscribiéndose casi siempre en el mundo de las ideas.

Su preferencia fué la literatura, especialmente, la novela. Es el padre de la novela armenia. Apovian, Taghiantian y otros fueron precursores, y na-

da más; Raffi es el verdadero fundador. Alishan, Badganian, Turian y Beshigtashlián iniciaron la literatura puramente poética; Sundugian estableció los cimientos del teatro armenio; y estaba destinado a Raffi adueñarse de tales y más elevadas alturas en la novela. Sus obras constituyen toda una literatura, singular por su calidad. La vida real, el pasado histórico, el mundo de las ideas, brindaron igualmente temas a su fecunda pluma, y bajo la influencia de su claro talento y potente inspiración, la vistieron con fisonomía artística. El genio literario de Raffi pudo revestir acontecimientos del pasado armenio y retratar naturalmente modelos ideales de la vida real. Impregnó a todo eso un espíritu vivo y compuso sus obras eligiendo como su estrella tutelar la libertad del suelo patrio, el despertar de su pueblo y su progreso incontenible.

El literato, el orador y el profeta se han unido en perfecta armonía en la persona de Raffi. Y es por ello que, indiscutible e insuperablemente, fué evidente su influencia sobre las generaciones siguientes, ya sea en el terreno exclusivamente literario o en otras ramas de la cultura armenia. Todavía vivía el gran novelista, aún seguía produciendo y abriendo surcos en el campo intelectual armenio, cuando ya se volvió sensible, tangible esa influencia en el terreno literario y en la vida pública.

Como todo gran escritor, también Raffi es profundamente consciente del papel que a él se le ha impuesto. Y es completamente justo cuando se titula a sí mismo "precursor de una nueva orientación". Expresa también la verdad cuando afirma: "Nosotros no hemos tenido antecesores, sino que hemos arrastrado detrás nuestro a los escritores". Y, verdaderamente, Aharonian, Papazian, Muratzán y también Shirvanzadé, y muchos otros, viejos y

nuevos prosistas, llevan sobre ellos el sello de la influencia inmediata de Raffi. Todavía más; la novela contemporánea armenia, libre de ésta o aquella orientación, hubiera sido incomprendible sin la herencia dejada por Raffi. En esa herencia, ocupa lugar principal también nuestra moderna lengua literaria, cuyo máximo maestro es Raffi. Nuevamente es él quien, con justificada vanidad, destaca su papel preponderante: "Nosotros hemos sido los primeros en tener confianza en adaptar a la novela el idioma armenio todavía pobre e inculto". Ello se vuelve especialmente comprensible si tenemos en cuenta que Raffi considera el idioma como primera condición de la existencia nacional. El fué uno de los más grandes maestros para las generaciones armenias.

La influencia de Raffi fué grande, y lo es, especialmente porque señaló elevados ideales a su pueblo, principalmente a la juventud, enseñándole a vivir y a mirar por ellos. También la literatura y el idioma están al servicio de la realización de esos ideales, entre éstos ocupa el primer lugar la idea de patria: creación de la patria propia, conociéndola perfectamente, amándola indeclinablemente, entregándose completamente a ella. El territorio propio da vida a la nación. La tierra regada con la sangre de los antepasados resguarda la existencia nacional. Sin uno es incomprendible lo otro. He aquí el porqué del lugar central que en las obras de Raffi ocupa la idea de patria. ¿Y es posible acaso medir o limitar las gigantescas influencias que en ese aspecto tuvo Raffi sobre las generaciones siguientes, que tiene en la nueva y que tendrá sobre las futuras? Sin ella, sería tal vez incomprendible la historia del progreso del pensamiento armenio en el transcurso de las últimas décadas.

Raffi enseñó no sólo a adorar el ideal de patria, sino que trazó además el

camino a seguir para realizar la libertad de la Nación. No estaba cubierto de rosas ese camino. De la historia y de la triste realidad, sabía que la libertad, y especialmente la libertad de la patria, se conquista por medio de la lucha y de la guerra. "Despierta Armenia", he aquí el grito de Raffi en los campos y en los montes de Armenia, elevado seis décadas antes que nosotros. ¡Y cuántos hombres, arrastrados por ese grito, siguiéndolo atentamente, estuvieron prontos para traer sus vidas en holocausto al altar de la Patria, cuyo sacerdote y fiel custodio fué Raffi! Inyectó nuevas fuerzas en su pueblo y convirtió los resignados esclavos en patriotas combatientes. Fué el más grande vocero de la Nueva Armenia y el coloso apóstol que él mismo concibió. Y apenas caídas al suelo, germinaron las semillas que él sembró y tomaron cuerpo las figuras de los venideros héroes nacidos en lo profundo de su alma; de su exhuberante imaginación. En una palabra, fué el padre de la generación revolucionaria, siendo Nalpandían el precursor. Y más que cualquier otro autor armenio, Nalpandían ha influido en la formación de Raffi.

El amor hacia el pueblo en Raffi como en casi todos nuestros escritores es la base del amor hacia la Nación y hacia la Patria. El auténtico pueblo, el elemento laborioso y creador armenio es el sostenedor de las ideas que él predicó y el realizador de los planes que concibió. "El pueblo" la masa, es también fuerza —dice Raffi—; él no puede tolerar por largo tiempo la ruda mano que la oprime y la esclaviza, y, finalmente, seconvulsionará, romperá sus cadenas y se liberará del yugo del tirano". En ese sentido arraigó en la vida armenia el amor hacia el pueblo y la necesidad de sacrificarse por él.

Raffi no fué exclusivamente un escritor para la nación armenia, por más grande que hubiese sido su talento crea-

dor. Fué el profeta de la Nueva Armenia. En tal carácter especialmente es ilimitada su influencia sobre las generaciones armenias, poniendo al servicio de su renacimiento su profética inspiración, a través de su verbo fogoso y de su palabra vigorosa. Nuevamente es él quien tiene la conciencia clara de esa misión, y asemeja el profeta al verdadero poeta, "que sabe el presente, y sabe también el futuro. Los tiempos están en sus manos". Ya en 1874, Kamar Katiba previó este aspecto en la personalidad de Raffi: "Sois de aquellos poetas —le escribía en una carta personal— en quienes vive eternamente el alma divina de los viejos profetas que palpitan en vos hasta señalar a la Nación su bandera y el camino recto a seguir... Sois aquel poeta mesiático, a quien buscábamos hasta ahora y no encontrábamos". Palabras proféticas también en su tiempo.

Raffi fué precursor de ideas para el pueblo armenio en general. Con la fuerza de su palabra, con el vigor de las ideas que predicó, pudo derribar los obstáculos levantados por el extranjero ante el pueblo armenio, penetró en el alma de sus compatriotas, dominó en el corazón y en el pensamiento de su pueblo, y lo condujo hacia su renacimiento. Esa influencia es ilimitada en todos los campos de la vida armenia y decisiva, especialmente en el terreno de la cultura. El consiguió imponer respeto al libre armenio, dando un gigantesco impulso al amor a la lectura.

Ejemplos similares son singulares en la historia de la cultura armenia. En la glorificación de la misma, es justo pues que ocupe lugar preponderante el gran armenio y el gran escritor. Para Raffi está asegurado eternamente ese sitio privilegiado en la historia y en la literatura armenia. Es el hijo predilecto de la Patria.

DOMINE SUS EMOCIONES

La emoción, o conmoción, es una perturbación de ánimo que se manifiesta exteriormente, por regla general, en la alegría, la tristeza o la cólera. Cuando se prolongan o se las rumian, constituyen las pasiones o los estados enfermizos conocidos en medicina como obsesiones o fobias.

La teoría orgánica de las emociones, adoptada por Lange y James, pretende que la alegría, la tristeza y la cólera son productos de la mayor o menor irrigación sanguínea, de la menor o mayor intoxicación del cerebro. Esto se prueba fácilmente. Una madre dolorida que haya perdido un hijo y se encuentre sumergida en la pena más profunda que puede soportar el corazón de una madre, si se la cloroforma o se le da alcohol o haschiche, trasuntará inmediatamente el estado de su alma en alegría; esto es: la perspectiva emocionante triste si se constituye por la alegría, como respuesta al excitante cerebral. De la misma manera está probado en psicología, y todavía mejor en psicoterapia, que los estados emotivos pueden ser dominados, educados, apar-

tados o sustituidos, según la voluntad del individuo, por medio de la educación de su alma dolorida, realizada o por el médico, o por quien posea autoridad para ello. Cuando más civilizado el individuo, mejor domina sus emociones, explosivas o silenciosas, y hay ciertas razas que se muestran más serenas ante los formidables dramas íntimos de la existencia, como los anglosajones. Son del gran psicólogo dinamarqués Lange las siguientes palabras: "Debemos al sistema vaso-motor, es decir, el que regulariza la irrigación sanguínea cerebral, toda la parte emotiva de nuestra vida psíquica, nuestras alegrías y penas, las horas de ventura y sufrimiento". Las emociones pueden educarse y dominarse. Hay una ley, establecida por los psicólogos, que nos parece inobjetable: los individuos y los pueblos cuanto más cultos menos sujetos están a las emociones. Los salvajes se muestran más impulsivos, más violentos en las descargas de sus estados de alma: matan, degüellan, por capricho, venganza e instinto. Y los que

PIELES

MODELOS

FINAS

REFORMAS

PELETERIA "PAPAZIAN"

SUIPACHA 942

T. E. 32-0705

Buenos Aires

así proceden, en plena civilización, se retrotraen a la barbarie. La educación de nuestros sentimientos, y de las respectivas emociones, nos torna serenos, relativamente tranquilos, ante los fuertes choques que recibe nuestro amor propio, nuestras creencias y nuestras convicciones. Las venganzas políticas y partidarias de los pueblos semibárbaros, nos demuestran todo lo que pueden progresar las naciones y los individuos civilizados, evitando tales atrocidades. Cada vez que somos impelidos por fuertes emociones perdemos un poco, o casi toda, nuestra personalidad. Los crímenes pasionales, los asesinatos, los suicidios, la matanza por envidia, por amores desgraciados, caprichos políticos o por razones insospechadas son condenados por todos, porque la ley, el derecho y la moral prueban que no debemos ser siervos impulsivos de nuestras pasiones, que producen diversos, venganzas y crímenes atroces. Don Pedro, cuando tuvo en su presencia a los asesinos de doña Inés mandó abrir al más culpable, hizole sacar el corazón y, de rabia, lo mordió. Tal era la costumbre de su tiempo: se vengó del individuo en el punto mismo en que había sido brutalmente herido. Le habían destrozado el corazón amante y el soberano cruel mordió ferozmente el corazón de los asesinos de la idolatrada Inés de Castró. Cuanto más civilizado es un individuo, más reprime sus emociones: hay que observar el proceder impulsivo en las venganzas de los salvajes, en los crímenes violentos consecuentes de los odios primitivos, y la relativa tranquilidad con que actúan, en las metrópolis, las víctimas del orgullo y del amor propio.

La meta principal de la educación es enseñar al individuo a dominar y aniquilar las pasiones ciegas, las explosiones del ánimo. ¡Cuántas veces nos proponemos, en la imaginación, venganzas violentas y trágicas contra nues-

tros enemigos, y gracias al sentido común no dejamos transcender de ello lo más mínimo. Es que la moral religiosa y científica enseñan a defender la honra sin exceso de vanidad y egoísmo. Procura siempre, lector amigo, vencer los impulsos dañinos, las pasiones violentas, las conmociones enfermizas, los errores de interpretación acerca del amor propio, y sé sereno.

Las emociones y los sentimientos son los que nos traen placeres y disgustos en la vida. La inteligencia se encuentra ajena al origen de los sucesos amargos o dulces de la existencia, porque es apenas un instrumento de resonancia de las emociones. Al hombre se le hace relativamente fácil el educar la propia alma, mejorar su vida interior, orientar el pensamiento hacia la resignación y la alegría, aceptar los hechos tal cual son y no como deberían ser, y tener solamente, como una saludable obsesión del espíritu, el cumplimiento del deber. Y así, al fin de la vida, cuando se halle exhausto por el trabajo profesional, todos lo señalarán como un hombre afortunado, y como un modelo para sus contemporáneos.

La vida no es un placer ni una desgracia, es simplemente, una función, un deber que cumplir.

En Paz Con La Conciencia

Es en la paz relativa de la conciencia, que se conquista la armonía de la vida.

Cómo obtenerla? No es fácil huir del torbellino de la suerte; ondas que vienen; ondas que van; y somos arrastrados de golpe, hacia polos opuestos, conducidos por las circunstancias, por el determinismo biológico y social a que nos vemos forzados.

Son varios los puntos a seguir para alcanzar la serenidad de la conciencia; todos caminos ásperos, escarpados, difíciles, porque mil y una fuerzas nos propelen hacia rutas diferentes e involuntarias. No es de hoy que el hombre se esfuerza por encontrar el buen camino de la existencia, en busca de la serena fortuna.

La paz de la conciencia sería el supremo esfuerzo de la ética.

En los caminos existen siempre los brezos de las pasiones, del apuro, de los sentimientos egoístas y efectivos, el torbellino de las competiciones, el interés herido, las contingencias ambientales, la propia vida social que se manifiesta por luchas y desasosiegos ansiosos.

EL CORAZON GOBIERNA AL ESPIRITU

El pensamiento humano es lógico e ilógico; vive de razones y emociones;

éstas, no obstante, siempre poseen más influencia en la formación de las ideas, y por consiguiente el hombre es arrastrado por los sentimientos que predominan en su personalidad. No es otra la razón de ser de la ley psicológica de que el corazón gobierna siempre al espíritu: esto es, es sentimiento al pensamiento, el inconsciente es consciente. Porque la personalidad humana es un complejo de ideas y sentimientos, y no sabemos con certeza hacia qué polo el hombre es arrastrado, a pesar de conocer previamente cuál es el mejor camino a seguir. El imperativo de las circunstancias es formidable.

Sin embargo, con los procesos educativos de la voluntad, del carácter, del deber, podrá el individuo dirigir aproximadamente los pasos de su conciencia, hacia la mansión que ansía.

Los filósofos antiguos y modernos, religiosos, estoicos, optimistas, positivistas, pragmáticos, procuraron y procuran siempre enseñar el camino de la armonía, y el abandono del mal. La humanidad poco quiere saber de filosofía, que aparecen para ella como meras especulaciones científicas y literarias. La filosofía es para los elegidos espirituales lo que la religión para los profundamente creyentes. Los esclarecidos y sabios y los sinceros creyentes son muy raros. El término medio humano es indiferente a los verdaderos problemas éticos y religiosos.

La paz de la conciencia sería conquistable por peregrinaciones espirituales.

La propia alma humana es tan misteriosa y tan inquieta que siempre se agita con el tifón de los acontecimientos de la existencia, de las emociones, del rigor de los deberes, del de las fuerbas egoísticas, pero sobre todo de la energía propulsora de la vida humana, que es el ansia de la mayor y de

FABRICA DE TEJIDOS
DE ALGODON
TEXTIL
MURAD
de Miron Leonian

VICTORIA 701
Hurlingham F.C.N.G.S.M.

la mejor, esto es, del predominio, de la victoria o de la satisfacción.

EL INSTINTO DE LA LUCHA

Los males de la vida no pueden ser separados de la propia existencia, porque forman el gran lastre del carácter humano. Los recursos intelectuales y morales del hombre para hacer la vida feliz, la vida serena, son grandes esfuerzos que no siempre se coronan de éxito. Todos los trabajos, no obstante, no son frustrados, porque por la auto-educación, el individuo se va preparando para las luchas y adaptándose a ellas según las contingencias del medio.

El espíritu de la lucha es constitucional en el carácter humano, desde el salvaje hasta el supercivilizado. El instinto movido por las dos fuerzas básicas de la vida, la nutrición y la reproducción, azuca al individuo a desenvolver el sentido de la conquista, que se manifiesta en la formación del progreso. El bien individual es la aspiración natural del alma. Los conflictos instintivos de los dos principios, se metamorfosean en la idea de poder de la tierra, en la formación de la familia, en la constitución de la sociedad, en el triunfo social, esto es, en el desenvolvimiento de la potencia individual, ante el medio en que vive el hombre. Luchar es vivir, porque la vida es mantenida por la batalla del individuo frente a los elementos físicos y sociales.

Esta fuerza propulsora lo lleva a las ideas de perfeccionamiento, porque el hombre quiere mejorar. Los medios imaginados, las leyes, los principios filosóficos y morales de los hombres civilizados, son prescriptos con vistas al buen éxito final de las empresas elementales o complejas de la vida.

VENCER LAS DIFICULTADES

Se vuelven pues, embarazosos los elementos que el hombre encuentra en la

**Todos los del Sud
prefieren
prendas Sport**

Stirling Club
SPORT

Avda. MONTE DE OCA 963 T. E. 21-1123

existencia; y crea y engendra medios para vencer las dificultades que se le presentan. Estos tropiezos, naturalmente, vuelven al individuo desanimado, pesimista, cultivante del dolor y de la duda; y sin embargo, se le despiertan nuevas fuerzas que naturalmente lo inclinan hacia los medios que puedan convertirlo en fuerte; y si no, que lo puedan consolar y aminorar las penas y las desesperaciones del vencido.

Viene la religión; aparece la filosofía elevada, o popular; surgen las máximas, los principios, los consejos, y la consecuencia es que se va adaptando a los rigores de la vida y a los reveses de la suerte, por las representaciones mentales que le enseña la experiencia. La serenidad y la paz de la conciencia sobrevienen luego de los embates y rigores de la vida, y son la resultante de esfuerzos religiosos y filosóficos extraordinarios. Resume la paz de la conciencia, resume la mayor conquista posible del hombre; esto es, la serenidad activa y no contemplativa.

Preparación del Pesista

Los diversos ejercicios que componen los planes para entrenamiento entran en la categoría de ejercicios compuestos, pues cualquiera de los movimientos que expondremos más abajo influyen sobre varios músculos a la vez. Estos dos modelos de planes han sido transcritos íntegramente de un capítulo que el colega italiano Edilio Paretto trató en un libro que tan significativamente tituló "Forza e Intelligenza". El hecho de que sintetizan la última palabra conocida sobre entrenamientos nos mueve a difundirlos. También —y al efecto es que encaramos esta tarea— porque pueden servir perfectamente para la confección de otros planes, pues cada ocho o doce semanas es conveniente cambiar.

El levantamiento de pesas ha engendrado paralelamente con su origen, el concepto de "mole" en toda su amplitud. Para ser pesista, según tal ideología era necesaria una fuerza colosal; biceps gruesos como los de un elefante

y un andar cuya semejanza más cercana podrían hacércela con el de un tractor.

Pero la práctica de este deporte, quisá uno de los últimos en adquirir formas definitivas, iba ganando nuevos adeptos a pesar de las numerosas lagunas que subsistían aun en los estilos de alzamiento.

En Alemania, Carlos Abs (1851-1895) ideó la manera de sustituir las esferas por discos intercambiables, colaborando así en el nacimiento del concepto de resistencia progresiva, que sirvió más tarde para darle un carácter más científico a esta modalidad deportiva, aplicándose ese criterio en la conformación estética del cuerpo.

Un médico de la corte imperial rusa, el doctor Krajewky, intuyó sus posibilidades y lo introdujo en su patria, correspondiéndole por ese motivo el patrimonio de ser pionero de una de las actividades atléticas que más satisfac-

---

Paz de conciencia quiere decir virtud y abandono de las pasiones. Se la cree extremadamente relativa, porque el alma humana es frágil y mutable.

BENEFICIOS DE LA FE

La religión sincera y profunda ampara las almas; los más fervorosos creyentes son a veces almas batidas y fustigadas por terribles emociones y arruinadoras pasiones y el fervor de la fe se hace proporcional a las luchas de conciencia que ha tenido el paciente. La vida simple de los campos en la naturaleza, en el aislamiento voluntario, la gran renuncia social y el recogimiento piadoso, pueden dar al género humano, en sus dos mitades, la bella

paz del alma, que se puede abrir como una blanca y perfumada flor. La agitación humana, el torbellino de las grandes ciudades, la crisis constante del progreso, la lucha y el deber, son obstáculos para la vida de serenidad de conciencia, en el rigor expreso del término.

Muchos proclaman que están satisfechos con la propia conciencia; proclaman, pero no obstante no sienten, porque si rehicieran sus pasos, sus dificultades y contingencias en que se desenvolvieron, puede decirse que la limpidez perfecta sería rarísima, porque las circunstancias biológicas y sociológicas los obligan u obligaron al alejamiento provisorio, periódico, y a veces definitivo, de los preceptos de la ética relativa.

ciones le está brindando al movimiento deportivo ruso.

Eugenio Sandow, en Inglaterra, Lionel Stronfort, en Estados Unidos, y en Alemania, Max Sick, aportaron con sus estudios —generalmente empíricos— muy buenos elementos básicos para su ulterior perfección.

Pero Sandow no alcanzó a ver la obra final de su aporte. La primera guerra mundial condujo a la ruina su colosal empresa comercial, constituida por una fábrica de habanos y una flota mercante, viéndose obligado a buscar con el suicidio una paz que sus finanzas le habían quitado desde hacía tiempo.

El estadounidense Stronfort aún pasea su atlética estampa por las calles de Nueva York, un poco olvidado por quienes fueron sus discípulos y propulsores de la gimnasia con pesas, pues a su pluma se le debe uno de los primeros trabajos serios en tal sentido.

Max Sick es nuestro huésped desde hace varios años, luciendo por las playas rioplatenses sus vigorosos 73 años de edad. En su viejo libro "Músculo Control" destaca el valor del relajamiento muscular como gimnasia opuesta a la contracción, y el estorbo que para un buen desarrollo de los diferentes músculos significan los movimientos mecánicamente ejecutados. A esta personalidad universal del levantamiento de pesas la hemos visitado por primera vez en el verano de 1953. Nos asombró en una prueba incidental su excelente estado neuromuscular, producto no cabrán dudas, de una metodología que le permite sobrellevar su vejez muy juvenilmente.

Pero no es nuestra intención dar en este acápite tan sólo un concepto cronológico del desenvolvimiento técnico del deporte de las pesas, sino más bien un concepto histórico de los acontecimientos que en una cierta rama de la de la ciencia de la educación física para su sólido progreso.

En esta forma creemos haber dado una idea suficientemente aproximada de como el pesista ha ido adquiriendo una fisonomía particular a través del tiempo, y además, cómo ha ido adquiriendo la potencia del Hércules y la gracia del Apolo.

Cuando la escuela egipcia, alrededor del año 1930, comenzó a evidenciar sus progresos, el estadounidense Bob Hoffman estudiaba los medios técnicos en uso para extraer la solución que daría la respuesta a ese adelanto. Los mejores entrenadores de la época comenzaron a experimentar los diversos sistemas; pero Hoffman aplicando la fórmula "liviana, pesado" obtuvo éxitos que le hicieron posible llevar al equipo de su patria hacia triunfos internacionales que sólo ahora son superados por los pesistas rusos, aunque ambos países se reparten la mayor cantidad de records mundiales. Hoffman encontró un factor elemental en el grosor óseo del atleta: para un buen entrenamiento debía considerarse muy en especial el esqueleto del individuo. El plan de trabajo debía ser adaptado según el mayor o menor diámetro de los huesos.

Pero la jerarquía de precursor de estas teorías se le atribuye al técnico inglés Frank Miles, desaparecido al promediar el año 1950. Sus estudios biotipológicos para ser aplicado en el pesista lo llevaron a preparar una lógica clasificación anatómica. Los dos extremos de esta clasificación corresponden a los tipos torácico y abdominal. Luego agrega un tercer tipo, intermedio, que posee características de ambos extremos.

El tipo torácico (respiratorio) tiene tendencia a repetir más veces un movimiento durante bastante tiempo, sin fatigarse con facilidad. Está dotado de amplios pulmones, huesos livianos y músculos largos. La caja torácica es larga y amplia en comparación con el abdomen, relativamente corto. Su pulso

es siempre menor de diecisiete centímetros.

En cambio el tipo abdominal (o digestivo) es de caja torácica corta comparada con el abdomen, quien, medido desde la base del estentor al pubis, es largo conforntado con el tórax y la largueza total del tronco. Sus huesos son pesados y el pulso mayor de diecisiete centímetros. No tiene mucha resistencia. Si efectúa una retracción abdominal, la base de la capa torácica adquiere la forma de un largo y amplio arco. En el tipo respiratorio, por el contrario, la de una V, invertida y aguda.

El tipo intermedio puede ser asemejado al muscular o normal. Sus características se balancean con las de los tipos anteriores.

Conociendo ya los fundamentos tipológicos, estamos en condiciones de afirmar que "para aumentar el rendimiento atlético de un pistista es esencial que sea entrenado de un modo diametralmente opuesto a su tendencia física natural; es decir, a la predisposición natural de su tipo anatómico".

Vemos así como al pistista de tendencia torácica, cuya resistencia es amplia, no se lo entrena haciéndole repetir muchas veces un movimiento; mientras que al opuesto, es decir, al abdominal, el método de trabajo reside en muchas repeticiones por serie.

En realidad el por qué es el siguiente: el volumen muscular y la fuerza se alcanzan manejando grandes pesos, mientras que la definición muscular —la forma— con poco y repitiendo el movimiento todas las veces que sea necesario a fin de "quemar" el exceso de tejido graso inter y extramuscular. El torácico, generalmente delgado, no necesita de ese proceso de adelgazamiento, por otra parte, sus músculos de características longilíneas requieren un mayor trabajo para conseguir el volumen necesario. En cambio el tipo

opuesto tiene exceso que eliminar, y adquirir, además del desarrollo una mayor resistencia.

Un plan de entrenamiento ideal consistiría en el que calzaría perfectamente para el tipo intermedio o normal; las primeras series con muchas repeticiones, y las últimas con una o dos. Las primeras series cumplen la función de entrenar; mientras que las restantes son las que van a dar el volumen y la fuerza.

Para los dos planes que exponemos, quien se halle en el término medio observará si tiene tendencia a ser torácico o abdominal. En cada caso obrará como corresponde, por eso es que los planes transcriptos son para pististas de tendencia hacia uno u otro tipo.

Los movimientos denominados Fuerza, Araque y Envión, son ya conocidos por los atletas que considerarán estos planes habiendo sido tratados, de Olimpia.

La flexión de piernas debe ser ejecutada manteniendo el tronco lo más recto posible.

Se tomará aire arriba y se lo expulsará abajo. Aquí se volverá a tomar aire mientras se vuelve otra vez a la posición de firme, para ser exhalado una vez finalizado el movimiento.

El Fuerza Supina es un ejercicio que además de desarrollar brazos y hombros ejerce una acción directa en los músculos pectorales. El movimiento consiste en traer la barra hacia el pecho y volverla arriba, hasta la completa extensión de los brazos. Se inhalará aire en el primer movimiento y se lo exhalará durante el segundo.

El Arraque desde la posición alta consiste en posar la barra sobre las rodillas y desde allí elevarla hasta completar el Arraque. Es esencial para fortalecer el tirón de espaldas, factor fundamental el tirón de espaldas, fac-

Para medir la capacidad y eficiencia

Uno de los procedimientos más eficaces para conocer la capacidad y la eficiencia en determinado deporte por parte de sus cultores, es el test. Nos ocuparemos en esta oportunidad del test de básquetbol realizado en el Departamento de Educación Física de la Universidad Nacional de Tucumán, ideado especialmente para un curso de alumnos de 11 a 15 años de edad.

Los índices resultantes pusieron de manifiesto que aquellos alumnos que lograron más puntaje fueron, efectivamente, los mejores jugadores, y así en orden decreciente. Desde otro punto de vista el test permitió al profesor del curso tener una idea del grado de conocimiento y discernimiento de cada alumno, y a éstos percibir con certeza donde se hallaban sus fallas y errores en el juego.

El test integrado por varias pruebas, teóricas y prácticas, sobre los fundamentos del basquetbol, por las cuales pasaron sin excepción todos los alumnos.

tor fundamental para una buena cargada de pecho, un Arranque, o un primer tiempo de Envión.

El Levantamiento desde el suelo no es más que despegar la barra partiendo desde la posición de agachado, como si se fuese a ejecutar un movimiento olímpico.

Los planes de entrenamiento, cualquiera se adopte, deben ser puestos en práctica ocho semanas antes de un torneo. Los períodos de "vacaciones" deben ser dedicados a la práctica de ejercicios que corrijan los defectos notados antes y durante el torneo.

PRUEBAS

Examen teorico

- a) Escrito: Sobre el Reglamento de básquetbol (de un total de 50 preguntas previamente estudiadas, se tomaron 10).
- b) Oral: Sobre táctica y estrategia del juego (ataques, defensas, retención de la pelota, etc.).

Examen práctico.

- a) Tiros al arco: en bandeja, libres, con una mano.
- b) Dribling: alto, bajo, con obstáculos.
- c) Pases: de pecho, con dos manos, de pique, con una y dos manos, sobre cabeza.
- d) Pivotes: hacia adelante, hacia atrás.

PUNTUACION

Nulo 0; Malo 1; Deficiente 2-3; Regular 4-5; Bueno 6-7; Distinguido 8-9 y Sobresaliente 10.

LA CALIFICACION

Es conveniente señalar que dos semanas antes de tomarse estas pruebas, los alumnos intensificaron la práctica de las diversas fases del básquetbol, con especial acentuación en las destrezas mencionadas, como asimismo en el Reglamento y la estrategia del juego.

Cuatro profesores calificaron a los alumnos según su criterio personal, pero respetando las normas del puntaje establecido. Se tuvo en cuenta para ello; en el examen escrito, la exactitud de las respuestas; en el examen oral, la comprensión de los problemas planteados; y en el examen práctico, la coordinación neuromuscular, la corrección, la

puntería y el dominio de la pelota.

Para facilitar la tarea, los exámenes teóricos fueron realizados en un aula, entregándose a cada alumno una hoja de papel con las diez preguntas reglamentarias correspondientes. A continuación se tomaron los exámenes orales.

Los exámenes prácticos se verificaron en dos canchas de básquetbol contiguas, al aire libre, adoptándose para tomar las distintas pruebas el sistema de rotación de los alumnos. Para ello se establecieron cuatro sectores, correspondientes a cada uno de los aspectos del examen, dirigidos por profesores jueces y se dividió a los alumnos en otros tantos grupos que comenzaron a trabajar simultáneamente y fueron rotando de sector a medida que rendían sus respectivas pruebas.

Para el mejor éxito de este tipo de test es necesario que tanto los alumnos como los profesores tengan un conocimiento exacto de la forma en que habrán de desarrollarse las pruebas, de su contenido valor, objetivo, etc., a fin de eliminar así el factor preocupación en estos aspectos o favorecer la más eficiente actuación de los alumnos.

Igualmente, es indispensable disponer de todos los elementos que se utilizarán, con la suficiente anterioridad: división de los sectores de trabajo, pelotas, obstáculos para el dribling, planillas en las que conste el nombre y apellido de cada alumno, la tabla de puntaje, casificación, firma del profesor, etc.

Finalizado el test, los cómputos se obtuvieron sumando los puntos logrados por cada alumno en todas las destrezas y pruebas escritas y orales. Si se desea tener una idea de conjunto para apreciar la capacidad general de los alumnos, bastará establecer en forma convencional un puntaje máximo, medio y mínimo, entre los cuales se hallarán aquellos que dominan amplia-

mente el juego, los que lo conocen medianamente y los que deben perfeccionar mucho su estilo, respectivamente.

CARACTERÍSTICAS DEL GRUPO EXAMINADO

No sería equitativo dar por definitivas estas cifras y valores, sin relacionarlas con las condiciones psico-físicas de los alumnos. En el caso que exponemos se trataba de un curso con excelente aptitudes físicas, según informe del examen médico completo a que previamente fueron sometidos. Aproximadamente el 50 por ciento de los jóvenes provenían del curso inmediato anterior, que estuvo bajo la dirección del mismo profesor, habiendo recibido intensa instrucción de básquetbol.

El resto estaba integrado por alumnos provenientes de distintas escuelas y regiones de la provincia de Tucumán, y aún del extranjero y de otras provincias.

CONCEPTO DEL TEST

La idea que prevaleció para la aplicación del test, no fué la de comparar la habilidad y conocimientos de ambos grupos, aunque de la misma pudieron extraerse conclusiones interesantes.

Los principales objetivos fijados fueron: despertar en los alumnos el interés por perfeccionar su estilo y estimular su capacidad de auto crítica, de manera amena y casi en forma de "juego competitivo" y, como factor secundario, dar al profesor la oportunidad de apreciar la preparación de sus alumnos.

A causa de este propósito, no se han incluido en este test tiros al arco en tiempos prefijados, driblings contra reloj, etc.

VARIACIONES DEL PRESENTE TEST

Para velocidad en el pase: el alumno se colocará frente a una pared y al

Buenos Aires, 14 de noviembre de 1955.

Señor Constructor Don Juan Pittoni,
Belgrano 727, Avellaneda.

De mi consideración:

Tengo el agrado de dirigirme a usted, a los efectos de poner en su conocimiento, que la Honorable Comisión Directiva de la Unión General Armenia de Cultura Física, en su última reunión, ha puesto de manifiesto, la eficaz y desinteresada colaboración que prestó, en su calidad de profesional, para la mejor marcha de la construcción del edificio social de nuestra entidad, recientemente finalizada. En efecto, dicha Honorable Comisión Directiva, hace público su agradecimiento, que gracias a su periódico ininterrumpido asesoramiento, hemos podido subsanar muchos inconvenientes técnicos de la construcción, que nos reportarían enormes gastos.

Rogándole tenga el bien de aceptar el reconocimiento de la Unión General Armenia de Cultura Física, por sus importantes y desinteresados servicios prestados a la entidad, hago propicia la circunstancia para saludar a usted, con mi mayor consideración y estima.

Armeng Feredjian
Prosecretario

Ohannes Ashardjian
Presidente

darse la señal de iniciación, comenzará a arrojar la pelota contra la misma, y la mayor velocidad posible, recogiendo el rebote y volviéndola a lanzar. La cantidad de pases en un tiempo determinado dará el puntaje.

Velocidad en el dribling: se marcará una zona con o sin obstáculos que el alumno deberá recorrer, computándose el tiempo empleado en ello.

Puntería en el tiro al cesto: tiros al arco desde cualquier distancia. o debajo del tablero, con una o dos manos, desde posiciones fijas o en movimiento, tomándose la cantidad de tiros convertidos en determinado lapso.

Salto: el alumno se colocará al lado de una pared con una tiza en la mano y saltará en alto, tratando de hacer una marca a la mayor altura posible. Esta marca, en metros y centímetros, será calificada por los jueces.

OTROS TEST

A menudo estas pruebas se emplean en distintos Departamentos de Educación Física y organismos técnicos, estableciéndose coeficientes de habilidad psicomotora, para determinar conjuntos homogéneos de deportistas o asignar a cada individuo aquellas actividades más convenientes de acuerdo con sus condiciones.

Consisten las mismas en una serie de pruebas de similar o progresivo grado de intensidad y complejidad, que ponen en juego la velocidad, la fuerza, la destreza, la flexibilidad, la coordinación, la memoria visual y finestésica, la observación, etc., que permitirán orientar el trabajo desarrollando las cualidades personales del individuo o favorecer aquellas para las cuales es menos hábil.

LOS HOMBRES GENIALES SON PETISOS

La estatura es el producto de muchos factores que se combinan para determinar la forma y el tamaño de nuestro cuerpo.

Antepasados, parientes, clima, nutrición, costumbres, son tan solo unos contados elementos principales en la larga lista de factores que entran en la formación del cuerpo humano; las combinaciones y transformaciones posibles sobrepasan en mucho lo que podemos comprobar en el tablero de ajedrez. Si bien es exacto que los hombres altos tienen hijos altos también, ello no ocurre siempre. Con frecuencia, los unos son altos y otros, bajos. Algún día, bien podremos establecer un método de nutrición y de ejercicio para los niños, que les permitirá alcanzar cierto desarrollo, conforme al deseo de sus padres. Ese día, el peligro consistirá en que todos los seres humanos tendrán una misma estatura.

Todos los hombres alrededor de 1,80 metros se consideran altos. Son bajos quienes midan 1,50 metros o algunos centímetros más. Con frecuencia, el hombre bajo trata de subsanar esa deficiencia de centímetros desarrollando sus cualidades intelectuales o artísticas con el fin de superar a sus semejantes más altos. Ya en la escuela, el muchacho bajo obtiene generalmente las más altas clasificaciones, en tanto que la única satisfacción del alto reside en el respeto tributado a su aspecto físico.

Luego en la vida ocurre lo propio. Los hombres bajos demuestran más ambición que los altos. Como consecuencia, advertimos más a menudo entre los grandes hombres de negocios y jefes políticos, más hombres bajos que altos. El hombre bajo desea compensar su escasa estatura y triunfar gracias

a su mayor ambición y amor al poder.

El Dr. Jung, famoso psicoanalista, dice que los hombres bajos recuerdan continuamente su ambición toda vez que encuentran alguno más alto. El hombre más alto logra una cierta suma de satisfacción personal siempre que contempla personas más bajas que él.

Existen muchos ejemplos típicos para ilustrar ese punto de vista en la historia contemporánea. En Francia, el más alto de los políticos, Pierre Flandin, debió ceder el paso varias veces a Pierre Laval, quien es bajo. El ambicioso Laval aspira a ser eventualmente el Führer francés. Hitler, dentro del nazismo, y Mussolini en Italia, son hombres bajos. En España, la jefatura está en manos de otro hombre bajo, el general Franco, cuya ambición lo llevó de soldado colonial a dictador. Suiza tuvo sucesivamente en los tres últimos años tres presidentes, cada uno de los cuales tenía apenas más de un metro cincuenta. La misma tendencia se advierte entre las naciones. Una raza pequeña, la japonesa, trata de asegurar su dominio en el Lejano Oriente. En Occidente, los noruegos, altos, son reducidos a la esclavitud y los suecos aunque todavía libres de la opresión nazi, son ahora políticamente impotentes.

He aquí la estatura de algunos hombres bajos, verdaderos gigantes de la historia:

Julio César	1 m. 56 cm.
Napoleón	1 m. 53 cm.
Alejandro el Grande .	1 m. 59 cm.
Lenin	1 m. 53 cm.
Sun Yat Sen , ...	1 m. 50 cm.
General Both	1 m 53 cm.

Resulta interesante observar que en la India se considera que el hombre

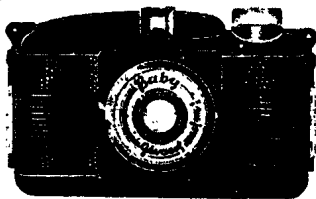
más bajo está más capacitado para ejercitar los poderes espirituales del Yogi, los cuales requieren más voluntad y concentración que fuerza física. Asimismo en el Japón se admite que el jiu-jitsu, no tanto exhibición de fuerza física como aplicación de la inteligencia para el dominio del antagonismo, con juego de manos y pies, es mucho más indicado para los hombres bajos.

¿Qué decir de las mujeres? En las filas de bellezas radiantes y de lindas coristas, abundan las muchachas altas y esbeltas: pero las estrellas de Hollywood, avaluadas en 300.000 dólares anuales, son en su mayoría mujeres muy pequeñas. Merle Oberón, Vivian Leigh, Anabella, Jeannette Gaynor, Joan Bennet, Sonja Heine y muchas otras, figuras en la categoría de las de un metro cincuenta.

Roy Junior ★ ★ Baby

La cámara
super
económica

Que permite tomar
16 fotos 4 1/2 x 6, con
un rollo común 6-20

AL PRECIO DE UNA SIMPLE
CAMARA DE CAJON!

Alberto A. Tritsmans, Director-Gerente General

GEVAERT ARGENTINA S. A. de Productos Fotográficos
Bm. MITRE 1905 - 1906 - 1907 - 1908 - 1909 - 1910 - 1911 - BUENOS AIRES